

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. birželio 20 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinė teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės, Gražinos Davidonienės, Andžej Maciejewski, Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja), Gedimino Sagačio, Egidijos Tamošiūnienės ir Dalius Vasarienės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal atsakovės Gynybos resursų agentūros prie Krašto apsaugos ministerijos kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. gruodžio 13 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės bendrovės „Prabos plus a.s.“ ieškinį atsakovei Gynybos resursų agentūrai prie Krašto apsaugos ministerijos dėl viešųjų pirkimų; trečiasis asmuo, nepareiškiantis savarankiškų reikalavimų, bendrovė „HAIXSchuhe Produktions und Vertriebs GmbH“.

Išplėstinė teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių tiekėjo pasiūlymo turinio (apimties) nustatymą ir tiekėjo teisę aiškinti (tikslinti) dviprasmiškus pasiūlymo duomenis, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė bendrovė „Prabos plus a.s.“ (toliau – ir ieškovė, tiekėja) prašė teismo panaikinti atsakovės Gynybos resursų agentūros prie Krašto apsaugos ministerijos (toliau – ir atsakovė, perkančioji organizacija) 2021 m. birželio 30 d. sprendimą įtraukti trečiąjį asmenį bendrovę „HAIX Schuhe Produktions und Vertriebs GmbH“ (toliau – ir trečiasis asmuo) į atsakovės vykdomo tarptautinio viešojo pirkimo „Avalynės prekės“ pirmosios dalies „Batai lauko uniformos“ (toliau – Pirkimas) pasiūlymų eilę ir pripažinti jį laimėtoju. Ginčijamu sprendimu Pirkimo pasiūlymų eilę sudaryta iš trečiojo asmens ir ieškovės, kuri buvo pripažinta antrosios vietos laimėtoja.
3. Ieškovė nurodė, kad laimėtoju pripažinto trečiojo asmens pasiūlymas neatitinka Pirkimo sąlygų 1 priedo „Techninė specifikacija“ 1.10 punkte nustatyto reikalavimo suteikti batams 12 mėnesių kokybės garantiją aktyviosios eksploatacijos sąlygomis ir 24 mėnesių garantiją nuo prekių priėmimo į sandėlį dokumentų pasirašymo dienos (toliau – ir ginčo Pirkimo sąlyga), todėl turėjo būti atmestas. Trečiasis asmuo kartu su pasiūlymu pateikė 2021 m. balandžio 8 d. deklaraciją (toliau – ir Deklaracija 1), kurioje nurodė, kad:
 - 3.1. suteikiama 2 metų garantija visoms medžiagoms, su sąlyga, kad gaminyje naudojamas pagal paskirtį ir tinkamai prižiūrimas;
 - 3.2. garantiniu atveju savo nuožūra arba įtaisomi trūkumai, arba pateikiamas kitas daiktas be trūkumų;
 - 3.3. garantija netaikoma dalims, kurios pagal savo prigimtį yra susidėvinčios, pavyzdžiui, tokioms kaip padai;
 - 3.4. taip pat garantinės pretenzijos nepriimanamos atsiradus trūkumų ir pažeidimų, kuriuos gaminyje patiria atlikdamas apsauginę funkciją.
4. Ieškovės teigimu, trečiasis asmuo suteikė garantiją batų medžiagoms (sudėtinėms dalims), todėl nėra aišku, ar batams kaip visumai yra suteikiama garantija, taip pat kurioms batų dalims ji nesuteikiama (netaikoma). Deklaracijoje 1 nurodyta, kad garantija netaikoma padams, tačiau visų batų dalių, kurioms garantija netaikoma, galutinis sąrašas nėra pateiktas. Trečiasis asmuo, pateikdamas Deklaraciją 1, apribojo garantijos sąlygas, pateikė garantijos suteikimo išlygas, tai neatitinka techninės specifikacijos reikalavimų, todėl pasiūlymas turėjo būti atmestas.
5. Šalių ginčą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme atsakovė ir trečiasis asmuo kartu su triplikais teismui pateikė 2021 m. gegužės 12 d. deklaraciją (toliau – ir Deklaracija 2), kuria iš esmės pažodžiui atkartojamas ginčo Pirkimo sąlygoje įtvirtinto reikalavimo tekstas. Šių šalių teigimu, Deklaracija 2 įėjo į trečiojo asmens pasiūlymą, tačiau su ja ieškovė nebuvo supažindinta, nes joje nurodyti duomenys buvo laikomi konfidencialiais.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

6. Vilniaus apygardos teismas 2021 m. rugsėjo 23 d. sprendimu ieškovės ieškinį tenkino, ginčijamą perkančiosios organizacijos sprendimą pripažino negaliojančiu ir jį panaikino, šalims paskirstė bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
7. Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad Pirkimo sąlygų 2.11 punkte nustatyta, jog tiekėjas su pasiūlymu privalo pateikti siūlomų prekių atitiktį techninės specifikacijos reikalavimams įrodančius dokumentus, o 2.12 punkte nustatyta, kad, Pirkimo dalyviui nepateikus kartu su pasiūlymu 2.11 punkte nurodytų dokumentų, pasiūlymas bus atmestas kaip neatitinkantis Pirkimo dokumentuose nustatytų reikalavimų. Be ginčo Pirkimo sąlygos, analogiški reikalavimai įtvirtinti ir Pirkimo sąlygų 6 priedo „Prekių viešojo pirkimo–pardavimo sutarties pagrindinės sąlygos“ I dalies „Specialioji dalis“ 7 punkto „Garantiniai įsipareigojimai“ nuostatose (7.1 punkte). Detaliau prekės kokybės garantijos tvarka ir kitos aktualios sąlygos, susijusios su garantija, aptartos viešojo pirkimo sutarties projekto bendros dalies 6 skyriuje „Prekės kokybės garantija“.
8. Teismo vertinimu, Deklaracijoje 1 nurodymas apie garantijos nesuteikimą (netaikymą) tam tikroms prekės dalims sudaro pakankamą pagrindą spręsti dėl šio tiekėjo pasiūlymo neatitikties Pirkimo sąlygoms. Jose reikalaujama garantijos suteikimo prekėms, t. y. batams, nenustatyta jokių išlygų ir išimčių dėl kokių nors batų sudėtinųjų dalių, medžiagų, komponentų, kuriems garantija gali būti netaikoma (pvz., batų padų, batraiščių,

liežuvelio, pamušalo ar kt.), taip pat garantijos suteikimas nesiejamas su atskirų batų dalių prigimtini ar kitais kriterijais, tuo tarpu trečiojo asmens pateiktoje Deklaracijoje 1 *expressis verbis* (aiškiais žodžiais, tiesiogiai) nurodoma, kad garantija tam tikroms batų dalims, pvz., batų padams, netaikoma.

9. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 6.335 straipsnio 1 ir 5 dalyse nustatyta, kad pardavėjo suteikiama daiktų kokybės garantija galioja visoms daiktų sudėtinėms dalims, jeigu kas kita nenustatyta įstatymuose ar sutartyje. Teismas įvertino, kad jokiose Pirkimo dokumentų nuostatose, įskaitant viešojo pirkimo sutarties projektą, nenurodyta, jog kokioms nors batų sudėtinėms dalims netaikytina kokybės garantija, kad kokios nors sudėtinės perkamų prekių dalys laikytinos greitai ar natūraliai susidėvinčiomis pagal prigimtį ir pan. Jeigu, kaip nurodė atsakovė ir trečiasis asmuo, garantija būtų taikoma batų padams, o išimtis dėl garantijos netaikymo būtų gamintojo susieta ne su konkrečia batų sudėtine dalimi (medžiaga), o su priežastimi, dėl kurios atsirado kokybės trūkumas, tai atitinkamai ir turėjo (galėjo) būti aiškiai nurodyta Deklaracijoje 1, pavyzdžiui, nurodant, kad garantija netaikoma, jeigu daikto trūkumai atsirado dėl natūralaus susidėvėjimo. Taigi, Deklaracijoje 1 nustatytos garantijos išimtis neatitinka perkančiosios organizacijos Pirkimo dokumentuose nustatytų reikalavimų bei tikslų.
10. Nors atsakovė ir trečiasis asmuo visiškai šio asmens pateikto pasiūlymo atitiktį Pirkimo sąlygoms grindė Deklaracija 2, kurioje iš esmės pažodžiui atkartojamas ginčo Pirkimo sąlygos tekstas, tačiau teismui kilo abejonių dėl šio dokumento buvimo ir apskritai pateikimo kartu su pasiūlymu Pirkimo procedūrų metu, kadangi: *pirma*, jeigu 2021 m. gegužės 12 d. deklaracija buvo iš tikrųjų pateikta pasiūlymo teikimo metu, tuomet nėra aišku, kodėl, be šio dokumento, buvo teikiama dar ir to paties gamintojo 2021 m. balandžio 8 d. parengta deklaracija, kuri neatitinka Deklaracijos 2 sąlygų; *antra*, nors perkančioji organizacija nurodė, kad Deklaracija 2 buvo konfidenciali, tai nepaaiškina, kodėl jos buvimo faktas nebuvo apskritai paminėtas, išviešintas perkančiosios organizacijos atsakyme į ieškovės pretenziją; atsakovė ir trečiasis asmuo pateikė Deklaraciją 2 tik su triplikais, tačiau nėra aišku, kodėl ji negalėjo būti pateikta teismui anksčiau; *trečia*, pasiūlymo parengimo data 2021 m. balandžio 12 d., Deklaracijos 1 data yra 2021 m. balandžio 8 d., tuo tarpu Deklaracijos 2 data yra 2021 m. gegužės 12 d., todėl ji negalėjo būti pateikta kartu su pasiūlymu.
11. Teismas pažymėjo, kad netgi jei su pasiūlymu buvo pateiktos Deklaracijos 1 ir 2, abiejų turinys turėjo būti perkančiosios organizacijos ir teismo vertinamas. Teismas, įvertinęs kartu Deklaracijas 1 ir 2, nusprendė, kad negalima daryti išvados, jog trečiojo asmens pasiūlyta kokybės garantija atitiko Pirkimo sąlygas. Deklaracija 2 visiškai atitiko Pirkimo dokumentuose aprašytas kokybės garantijos sąlygas, o Deklaracijoje 1 trečiasis asmuo iš esmės susiaurino savo teikiamos kokybės garantijos ribas, nurodydamas, kad tam tikroms prekių dalims (nusidėvinčioms pagal prigimtį dalims) garantija iš viso nebus taikoma.
12. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2021 m. gruodžio 13 d. nutartimi, išnagrinėjusi bylą pagal atsakovės Gynybos resursų agentūros prie Krašto apsaugos ministerijos ir trečiojo asmens bendrovės „HAIXSchuhe Produktions und Vertriebs GmbH“ apeliacinius skundus, paliko nepakeistą Vilniaus apygardos teismo 2021 m. rugsėjo 23 d. sprendimą.
13. Apelacinės instancijos teismas nurodė, kad kartu su pasiūlymu kaip jo 4 priedą trečiasis asmuo pateikė atsakovei Deklaraciją 1. Atsakovė ir trečiasis asmuo tik pirmosios instancijos teismui kartu su triplikais pateikė Deklaraciją 2, kurioje pažodžiui atkartota techninės specifikacijos nuostata dėl garantijos taikymo. Teikdami šį dokumentą, atsakovė ir trečiasis asmuo paaiškino teismui, kad jis trečiojo asmens pasiūlyme buvo nurodytas kaip konfidencialus pasiūlymo dokumentas (pasiūlymo formoje įvardytas „Dokumentas 8“), todėl atsakovė, negalėdama atskleisti ieškovei jo turinio, nesirėmė šiuo dokumentu atsakydama į ieškovės pretenziją, o siekdami paneigti abejones dėl trečiojo asmens pasiūlymo atitikties Pirkimo dokumentų reikalavimams, atsakovė ir trečiasis asmuo pateikė šį dokumentą teismui.
14. Apelacinės instancijos teismas pažymėjo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimus, kad tiekėjo siūloma prekė ar paslauga pagal savo savybes turi atitikti visus perkančiosios organizacijos jai keliamus techninius ar kitokio pobūdžio reikalavimus, tiekėjas turi pateikti perkančiajai organizacijai visus jos reikalaujamus tokias savybes patvirtinančius dokumentus (deklaracijas, garantijas ir kt.), kurie turi atitikti pirkimo dokumentuose nurodytus formos ir (ar) turinio reikalavimus, turi būti pasirašyti atitinkamų subjektų ir pan. Perkančiosios organizacijos, vertindamos tiekėjų pateiktus pasiūlymus, turi griežtai laikytis savo pačių nustatytų kriterijų ir tiekėjų pasiūlymus turi vertinti išimtinai pagal viešojo pirkimo sąlygas (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. rugsėjo 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-325-469/2021). Todėl tuo atveju, jeigu tiekėjo viešajame pirkime pateiktas pasiūlymas neatitinka pirkimo dokumentuose nurodytų reikalavimų, toks tiekėjo pasiūlymas perkančiosios organizacijos turi būti atmestas.
15. Apelacinės instancijos teismo vertinimu, trečiojo asmens pateiktos Deklaracijos 1 turinys pagrindžia, kad siūloma prekių kokybės garantija yra siauresnės apimties nei Pirkimo dokumentuose apibūdinta tiekėjo turima suteikti garantinė apsauga. Nors pagal Pirkimo dokumentuose išdėstytas sąlygas kokybės garantija turėjo būti taikoma visais atvejais, išskyrus situacijas, kai būtent tiekėjas įrodo, kad trūkumai atsirado dėl neteisingo ar netinkamo elgesio su prekėmis, trečiųjų asmenų veiklos arba nenugalimos jėgos, trečiasis asmuo šiuo atveju nurodė ir kitas aplinkybes, kai kokybės garantija jo siūlomoms prekėms nėra taikoma. Be to, trečiasis asmuo Deklaracijoje 1 atskirai išskyrė prekių dalis, kurios, jo vertinimu, pagal prigimtį yra laikomos nusidėvinčiomis (nors trečiasis asmuo nepateikė išsamaus tokių batų dalių sąrašo), ir aiškiai bei nedviprasmiškai nurodė, kad tokioms prekių dalims garantija nėra taikoma.
16. Apelacinės instancijos teismas nurodė, kad trečiojo asmens pasiūlymo dokumentuose nurodytas priedas, įvardytas kaip „Dokumentas 8“ (pasiūlymo formos 15 priedas). Tačiau toks priedamas dokumento pavadinimas nėra informatyvus ir neatskleidžia, kad su pasiūlymu buvo pateikta būtent Deklaracija 2, o ne kitas konfidencialus trečiojo asmens pasiūlymo dokumentas. Pačioje Deklaracijoje 2 padarytas įrašas, kad jos eilės numeris yra 15. Iš kitų byloje pateiktų trečiojo asmens pasiūlymo priedų (nekonfidencialių pasiūlymo dokumentų) matyti, kad juose esantys įrašai, atspindintys jų eilės numerį pasiūlymo formos priedamų dokumentų lentelėje, yra atlikti kitokių būdu nei įrašas, esantis Deklaracijoje 2, o šiame dokumente padarytas įrašas išsiskiria. Pirkimo laimėtojo pasiūlymas parengtas 2021 m. balandžio 14 d., Deklaracija 1 buvo parengta 2021 m. balandžio 8 d., o Deklaracija 2 – vėliau, 2021 m. gegužės 12 d. Tai neįrodo, kad Deklaracija 2 buvo pateikta atsakovei kartu su pasiūlymu.
17. Apelacinės instancijos teismas pažymėjo, kad atsakovė ir trečiasis asmuo ilgą laiką nesirėmė Deklaracija 2: atsakovė net nepaminėjo jos atmesdama ieškovės pretenziją, o atsiliepime į ieškinį tik užsiminė, kad, be Deklaracijos 1, yra ir kitas dokumentas, visiškai patvirtinantis pasiūlymo atitiktį ginčo reikalavimui, trečiasis asmuo atsiliepime į ieškinį taip pat net neminėjo Deklaracijos 2 ir interpretavo tik Deklaracijos 1 sąlygas. Tačiau savo apeliaciniuose skunduose jie nepaaiškino, kodėl jie nepateikė šio dokumento teismui kartu su atsiliepimais į ieškinį, pasinaudodami teismo procese egzistuojančia galimybe užtikrinti neviešų duomenų apsaugą, taip pat nepaaiškino, kodėl trečiasis asmuo atsiliepime į ieškinį teismui net nenurodė, jog toks bylai reikšmingas dokumentas egzistuoja.
18. Apelacinės instancijos teismas nusprendė, kad, net ir pripažinus, jog Deklaracija 2 buvo pateikta kartu su trečiojo asmens pasiūlymu, tai savaime nesudarytų pagrindo konstatuoti, jog jo pasiūlymas atitiko ginčo Pirkimo sąlygą, be to, neeliminuočių poreikio nustatant trečiojo asmens suteiktos kokybės garantijos turinį vertinti ir Deklaracijos 1 sąlygas. Remiantis turiningojo tiekėjų pasiūlymų vertinimo principu, negali būti pateisintas ir pašalintas tiekėjo pateikto pasiūlymo ar atskirų jo dalių neaiškumas ir vidinis prieštaravimas. Tokią išvadą patvirtina Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimas, kad viešųjų pirkimų pagrindinių principų reikalavimų neatitiktį situacija, kai perkančioji organizacija pripažintų pasiūlymą tinkamu, kai, įvertinus skirtingus prie tiekėjo pasiūlymo pridėtus dokumentus, negalima padaryti vienareikšmės išvados apie tiekėjo pasiūlymo tikrąjį turinį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. gegužės 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-256-381/2021). Pasiūlymo (Deklaracijos 1 ir Deklaracijos 2) vidiniai prieštaravimai negali būti pašalinti taikant turiningojo pasiūlymų vertinimo principą, nes, net ir vertinant abu šiuos dokumentus kartu, nėra vienareikšmiškai aišku, kokio masto kokybės garantiją – atitinkančią Pirkimo dokumentus ar siauresnės apimties – siūlomoms prekėms ketino suteikti trečiasis asmuo.
19. Apelacinės instancijos teismo vertinimu, labiau tikėtina, kad būtent Deklaracija 1, kurioje yra nustatytos trečiojo asmens individualizuotos,

susiaurintos kokybės garantijos sąlygos, lyginant su Deklaracijoje 2 nustatytais bendraisiais pirkimo dokumentų nuostatais atitinkančiomis garantijos sąlygomis, turėtų būti vertinama kaip trečiojo asmens valią atitinkantis dokumentas. Tuo atveju, jei trečiasis asmuo neketintų susiaurinti bendrų Pirkimo dokumentuose nurodytų garantijos sąlygų, jis neturėtų jokio pagrindo pateikti pirkime Deklaracijos 1.

20. Apeliacinės instancijos teismas taip pat rėmėsi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimais, kad tais atvejais, kai tiekėjo pasiūlyme siurajai prasme nustatomi reikšmingi trūkumai ir kai net pagal turiningojo vertinimo principą, *inter alia* (be kita ko), atsižvelgiant į dokumentų visumą, perkančiosios organizacijos negali konstatuoti jo atitikties išskirtiems reikalavimams, tiekėjo paaiškinimai kaip keičiantys pasiūlymą iš esmės yra nepriimtini ir toks pasiūlymas atmestinas (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-314-469/2019). Kai byloje pateiktų deklaracijų turinys yra tiek prieštaravimas, kad net aiškinant jas kartu negali būti nustatyta, jog trečiojo asmens pasiūlyta kokybės garantija atitinka pirkimo sąlygose išdėstytus reikalavimus, tiekėjo pasiūlymas negali būti paaiškintas ar patikslintas.
21. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, suteikus trečiajam asmeniui galimybę paaiškinti, kuri iš jo pateiktų deklaracijų apie jo taikomą kokybės garantiją atspindi tikrąją valią (atsisakyti Deklaracijoje 1 nustatytų garantijos taikymo išimčių, išaiškinti jos turinį trečiojo asmens procesiniuose dokumentuose nustatytu būdu ir išplėsti joje nurodytą garantinę apsaugą ir pan.), trečiajam asmeniui iš esmės būtų sudaryta galimybė pakeisti savo pradinį pasiūlymą dėl prekės taikomos kokybės garantijos ir jo pirkimo dokumentuose išdėstytų reikalavimų neatitinkantis pasiūlymas taptų tinkamas. Tokia situacija pagal Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymą (toliau – VPI) nėra galima (VPI 55 straipsnio 9 dalis).

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į kasacinį skundą teisiniai argumentai

22. Kasaciniu skundu atsakovė Gynybos resursų agentūra prie Krašto apsaugos ministerijos prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. gruodžio 13 d. nutartį ir Vilniaus apygardos teismo 2021 m. rugsėjo 23 d. sprendimą bei priimti naują sprendimą atmesti ieškinį. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

22.1. *Dėl įrodymų vertinimo.* Viešųjų pirkimų byloje pasiūlymai turi būti vertinami, atsižvelgiant į kartu su pasiūlymu pateiktų dokumentų visumą, siekiant nustatyti tikrąjį pasiūlymo turinį. Pareiga sistemškai ir turiningai vertinti pasiūlymo dokumentus bei pirkimo sąlygas yra detalai išplėta Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje ir yra taikoma tiek perkančiosioms organizacijoms vertinant pasiūlymus konkurso metu, tiek ir vykdamas teisminę perkančiųjų organizacijų priimtų sprendimų kontrolę. Tiekėjų veiksmų ir perkančiosios organizacijos sprendimų turinysis vertinimas, atsižvelgiant į viešųjų pirkimų principus ir tikslus, turi viršenybę prieš formalumus (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. rugsėjo 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-325-469/2018](#)).

22.2. Konkurso dokumentų turinys aiškinamas ir taikytinas sistemškai, nesuabsoliutinant lingvistinio aiškinimo metodo (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-360-248/2018](#)). Dėl to pasiūlymai privalo būti įvertinti ne tik formaliai lingvistškai analizuojant atitinkamą dokumentą, bet įvertinus jų visumą, siekiant nustatyti tikruosius tiekėjų ir perkančiųjų organizacijų ketinimus. Vieniems įrodymams negali būti nepagrįstai suteikiama pirmenybė aiškinant kitus įrodymus.

22.3. Teismai nepagrįstai suabsoliutino Deklaraciją 1 ir iškėlė nepagrįstas abejones dėl Deklaracijos 2 pateikimo kartu su pasiūlymu. Pasirengimo nagrinėti bylą pirmosios instancijos teisme metu atsakovė ir trečiasis asmuo teismui pateikė kartu su triplikais Deklaraciją 2, ji patvirtina visišką pasiūlymo atitiktį Pirkimo sąlygų reikalavimams, tačiau jos pirmosios instancijos teismas tinkamai neįvertino ir nepagrįstai suabejojo jos patikimumu. Deklaracija 2 pažodžiui atitinka techninės specifikacijos 1.10 punkte ir Pirkimo sutarties projekto Specialiosios dalies 7.1 punkte nustatytas pirkimo objekto kokybės garantijos sąlygas. Atsakovės Viešojo pirkimo komisija, vertindama trečiojo asmens pasiūlymą, privalėjo įsitikinti, kad šis pasiūlymas atitiktų Pirkimo sąlygas ne pagal atskirus dokumentus, o pagal jų visumą.

22.4. Dėl apeliacinės instancijos teismo argumento, kad nėra aišku, kodėl Deklaracija 2 nebuvo pateikta anksčiau, atsakovė pažymi, kad Deklaracija 2 nenurodyta nagrinėjant pretenziją, nes ji trečiojo asmens pateikta kaip konfidenciali. Jos nurodymas, neatskleidžiant turinio, neturi prasmės, nes ji nepatvirtintų ir nepaneigtų jokių atsakyme į pretenziją nurodytų aplinkybių. Atsakovė, vadovaudamasi VPI 20 straipsnio 1 dalimi, šio dokumento dėl jo konfidencialumo jokiems tretiesiems asmenims negalėjo atskleisti.

22.5. Teismai, nurodę, kad nėra aišku, kaip prie pasiūlymo, parengto 2021 m. balandžio 12 d., galėjo būti pridėta Deklaracija 2, parengta 2021 m. gegužės 12 d., nepagrįstai sutapatino Deklaracijų parengimo ir pateikimo datas. Pagal išrašą iš Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos (toliau – ir CVP IS) (atsakovės tripliko 1 priedas) matyti, kad visų pasiūlymo dokumentų sukūrimo ir įkėlimo į CVP IS data yra 2021 m. gegužės 14 d. Pasiūlyme įvardyti ir visi 2021 m. gegužės 14 d. atsakovei pateikti dokumentai, įskaitant ir dokumentą, kurio egzistavimu pasiūlyme nepagrįstai suabejojo teismai: lentelėje, nurodyta pavadinimu „Dokumentas 8.pdf“, ir buvo Deklaracija 2.

22.6. Apeliacinės instancijos teismas, nustatęs Deklaracijos 1 ir Deklaracijos 2 prieštaravimą, turėjo sistemškai išaiškinti šių dokumentų turinį, motyvuotai pasisakyti, kodėl vieno, o ne kito dokumento nuostatas jis laiko prioritetinėmis ir pan. Teismas nutartyje nurodė, kad jam kilo abejonių, ar Deklaracija 2 pateikta su pasiūlymu, nes ja nebuvo remtasi nagrinėjant pretenziją. Tačiau tai, ar proceso šalis remiasi dokumentu, taip pat jo konfidencialumas nereiškia, kad jis neegzistuoja ar kad buvo pateiktas pavėluotai, ypač kai to nepatvirtina kiti byloje esantys įrodymai. Teismai, iškėlę abejonę dėl įrodymų tinkamumo, nepateikė vertinimo, kokią įtaką įrodymų vertinimui ši abejonė turi, t. y. teismai šio įrodymo nepašalino, o tik iškėlė abejones. Deklaracijos 2 data yra vėlesnė nei Deklaracijos 1, tai reiškia, kad ji sukurta vėliau, prieš pat pateikiant pasiūlymą siekiant įgyvendinti visas pirkimo dokumentų sąlygas, todėl vėliau sudarytu dokumentu pirmiausia ir reikėtų vadovautis, jeigu manoma, kad abu dokumentai yra prieštarąingi.

22.7. *Dėl daikto kokybės garantijos termino taikymo ir pasiūlymo atitikties Pirkimo sąlygoms.* Trečiasis asmuo, siekdamas įrodyti savo teikiamo pasiūlymo atitiktį techninės specifikacijos 1.10 punkto bei Pirkimo sutarties projekto specialiosios dalies 7.1 punkte nurodytoms sąlygoms, pateikė dvi gamintojo daikto kokybės garantijos deklaracijas. Atsakovė visuose procesiniuose dokumentuose ir atsakyme į pretenziją teigė, kad nėra pagrindo manyti, jog trečiojo asmens pateiktas pasiūlymas nustato kokią nors išlygą iš kokybės garantijos reikalavimo, nustatyto Pirkimo sąlygose. Atsakovės Viešųjų pirkimų komisijos atsakyme į pretenziją nurodyta, kad Deklaracija 1 reiškia, jog prekės gamintojas suteikia garantiją gaminiui, o ne natūraliai pagal savo prigimtį nusidėvėjimo bato dalims (to pagal Pirkimo sąlygas ir nėra reikalaujama), ir įsipareigoja pašalinti gamybos metu atsiradusius trūkumus.

22.8. Trečiojo asmens pateiktas pasiūlymas iš esmės jokių papildomų išlygų, nei nustatyta įstatyme ([CK 6.333 straipsnio](#) 1, 2 dalys) ar pagal sutartinės garantijos apibrėžtį, garantijos taikymui nenustato ir atitinka Pirkimo sąlygose nurodytas sąlygas. Trečiojo asmens nurodymas pasiūlyme, kad „garantija netaikoma dalims, kurios pagal savo prigimtį yra susidėvėjusios, pavyzdžiui, tokioms kaip padai. Taip pat garantinės pretenzijos nepriimanamos atsiradus trūkumams ir pažeidimams, kuriuos gaminyje patinam atlikdamas apsauginę funkciją“, iš esmės ir apima tik tas aplinkybes, kai daiktas yra apgadinamas ne dėl pardavėjo kaltės.

22.9. Tai nereiškia, kad garantija nebūtų taikoma tuo atveju, jeigu padė atsirastų trūkumų, kurie nebūdingi natūraliam nusidėvėjimui, t. y. paaiškėtų, kad batai neatitinka techninės specifikacijos reikalavimų. Gamintojas Deklaracijoje 1 nurodė, kad garantija netaikoma natūraliam nusidėvėjimui, ir kaip pavyzdį paminėjo batų padus. Bylą nagrinėjusių teismų vertinimas, kad minėta deklaracija apriboja garantijos sąlygas, yra nepagrįstas, iškreipiantis pačios garantijos esmę, pateiktas neatlikus visų pasiūlyme esančių dokumentų sisteminio vertinimo.

- 22.10. Teismai išimtinai formaliai vertino trečiojo asmens pasiūlymą ir nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje suformuoto turiningojo pasiūlymo vertinimo, kurį vertindama pasiūlymus taikė atsakovė, nurodydama, kad trečiojo asmens pasiūlymas visiškai atitiko Pirkimo sąlygų reikalavimus (VPĮ 45 straipsnio 1 dalies 1 punktą). Bylą nagrinėję teismai tinkamai neįvertino Deklaracijos 2 turinio, nes šiame dokumente, kuris kartu su Deklaracija 1 yra sudėtinė ir neatsiejama trečiojo asmens pasiūlymo dalis, yra patvirtintos garantijos sąlygos, atitinkančios Pirkinių sąlygas.
- 22.11. Trečiojo asmens pasiūlymo 1 punkto 1 papunktyje nurodyta, kad tiekėjas, teikdamas pasiūlymą, sutinka su visomis Pirkimo sąlygomis, o trečiame to paties dokumento lape patvirtinta, kad prekės bus pristatytos prekių viešojo pirkimo–pardavimo sutartyje nustatytais pagrindiniais sąlygomis (tai taip pat patvirtina, kad trečiasis asmuo jokių išlygų garantijai, skirtingų nei įtvirtina pirkimo dokumentų sutarties projekto nuostatos, nedaro), bei užtikrinama, kad prekės atitiks techninėje specifikacijoje (Pirkimo sąlygų 1 priedas, ieškinio 3 priedas) nustatytus reikalavimus. Šie trečiojo asmens patvirtinimai liko neįvertinti bylą nagrinėjusių teismų.
- 22.12. Turiningasis, sisteminis vertinimas ir efektyvumo principo įgyvendinimas ypač aktualus tais atvejais, kai sprendžiamas galimos pasiūlymo neatitikties viešojo pirkimo dokumentų reikalavimams klausimas, ir padeda išvengti situacijų, kai dėl formalumų ar pemelyg siauro ir lingvistinio aiškinimo privalo būti atmetami ekonomiškai naudingiausi pasiūlymai. Teismų netinkamas trečiojo asmens pasiūlymo atitikties Pirkimo sąlygoms vertinimas lėmė tai, kad Pirkime lieka tik vienas pasiūlymas, kuris yra 335 439 Eur didesnės vertės nei trečiojo asmens pasiūlymas. Teismų pateiktas formalus pasiūlymo vertinimas, pažeidžiantis teisės normų turinį, negali nulemti tokio ženklaus įsigijimui naudojamų lėšų padidėjimo, yra ekonomiškai neracionalus ir neleidžia atsakovei pasiekti tiek VPĮ, tiek ir kitų teisės aktų keliamų tikslų efektyviai naudoti jai skirtas biudžeto lėšas.
23. Ieškovė bendrovė „Prabos plus a.s.“ atsiliepimu į kasacinį skundą prašo jį atmesti ir palikti nepakeistus Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. gruodžio 13 d. nutartį ir Vilniaus apygardos teismo 2021 m. rugsėjo 23 d. sprendimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 23.1. Kasaciniame skunde nepagrįstai teigiama, kad teismai turėjo prioritetiškai vertinti tik Deklaracijos 2 turinį. Ieškovė pažymi, kad teismai neturėjo pagrindo ignoruoti Deklaracijos 1 turinio. Deklaracijoje 1 gamintojas nustatė išintis (išlygas), kokioms bato dalims nėra taikoma garantija. Deklaracijoje 2 nepanaikintos Deklaracijos 1 išlygos. Netgi jei abi Deklaracijos būtų vertinamos kartu, jos savo turiniu yra tiek skirtingos, kad nepakanka atsakovės prašomo turiningojo vertinimo, o buvo poreikis kreiptis į trečiąjį asmenį dėl pasiūlymo paaiškinimo, tačiau vienintelis būdas paaiškinti – atsakyti vienos iš Deklaracijų, o tai pažeistų VPĮ 55 straipsnio 9 dalį. Taikant sisteminių abiejų minėtų deklaracijų vertinimą, vis tiek galutinis rezultatas nepasikeistų – atsakovė turėtų atmesti trečiojo asmens pasiūlymą.
- 23.2. Atsakovės kasacinis skundas iš esmės apskritai neturėtų būti vertinamas ir nagrinėjamas, nes kasacijos pagrindu negali būti Deklaracijos 2, pateiktos tik pirmosios instancijos teisme kartu su atsakovo ir trečiojo asmens triplikais, turinio vertinimas. Deklaracija 2 nebuvo ginčo ikiteisminėje stadijoje ir netgi pirmosios instancijos teisme (iki paskutinių procesinių dokumentų pateikimo) dalykas. Atsakovė nepasinaudojo ikiteisimine tvarka, atsakyme į pretenziją nepateikė informacijos apie egzistuojantį papildomą dokumentą, todėl vėliau byloje juo nebegalėjo remtis.
- 23.3. Kasacinio teismo išaiškinta, kad viešųjų pirkimų ginčo ribas ir šalių pozicijas grindžiančių teisinių argumentų konkrečiomis faktinėmis aplinkybėmis apimtį (ribas) iš esmės lemia suinteresuotų šalių dokumentų turinys ikiteisminėje ginčo nagrinėjimo stadijoje – pretenzijos ir atsakymo į pretenziją turinys. Šis ribojimas taikomas ir perkančiosioms organizacijoms. Atsakovė (perkančioji organizacija) atsiliepime į ieškinį ar triplike negali remtis naujomis faktinėmis aplinkybėmis ar teisiniais argumentais, kurie nebuvo tiekėjui nurodyti atsakyme į pretenziją (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. sausio 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-185-916/2022](#)). Šios praktikos laikėsi pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai, nors tiesiogiai nesirėmė nurodytomis ginčo apimties ribojimo taisyklėmis, jie pagrįstai neįvertino Deklaracijos 2, kuri kaip įrodymas nebuvo ginčo byloje nagrinėjimo dalykas.
- 23.4. Ieškovė kreipėsi į atsakovę su prašymu susipažinti su trečiojo asmens pasiūlymu ir jai buvo pateikti „nekonfidencialūs“ dokumentai, tarp kurių nebuvo dokumento pavadinimu „Dokumentas 8“. Kadangi ieškovei buvo pateikta Deklaracija 1, ji pagrįstai tikėjo, kad tai yra vienintelis dokumentas, todėl neginčio dokumento pavadinimu „Dokumentas 8“ konfidencialumo. Ieškovės pretenzija buvo grindžiama Deklaracijos 1 išimtinis (išlygomis). Atsakovė atsakyme į pretenziją nepaminėjo dokumento pavadinimu „Dokumentas 8“, t. y. Deklaracijos 2, o nurodė tik Deklaracijos 1 pakankamumą. Ieškovė ieškiniu ginčijo Deklaracijos 1 turinio neatitiktį Pirkimo sąlygoms. Atsakovė atsiliepime į ieškinį tik užsiminė apie egzistuojantį „nekonfidencialų dokumentą“, tačiau jo nepateikė ir nepaaiškino šio dokumento turinio. Trečiasis asmuo atsiliepime į ieškinį iš viso nepaminėjo Deklaracijos 2. Atsakovė ir trečiasis asmuo tik su tripliku pridėjo Deklaraciją 2.
- 23.5. Teismai tinkamai įvertino Deklaracijos 2 patikimumą, nes vien tai, kad dokumentas pavadinimu „Dokumentas 8“ įrašytas trečiojo asmens pasiūlymo formoje, nereiškia, kad jis buvo pridėtas prie pasiūlymo dokumentų (ar kad būtent Deklaracija 2 buvo tas „Dokumentas 8“). Kadangi šio dokumento viršuje pridėtas numeris išsiskiria iš kitų trečiojo asmens dokumentų numeracijos, pagrįstai kyla abejonių dėl jo patikimumo. Jei Deklaracija 2 būtų patikslinusi Deklaraciją 1, tai Deklaracija 1 iš viso nebūtų buvusi pateikta su pasiūlymu, o būtų buvęs pridėtas tik vienas dokumentas – Deklaracija 2. Kadangi trečiasis asmuo pridėjo ir Deklaraciją 1, tai toks Deklaracijos 2 kaip prioritetinis vertinimas neatitinka trečiojo asmens veiksmų.
- 23.6. Teismai, netgi sprenddami dėl Deklaracijos 2 nepatikimumo, vis dėlto atliko Deklaracijos 1 ir Deklaracijos 2 sisteminių ir turiningą vertinimą. Teismai įvertino, kad Deklaracijos yra prieštaringos, vertinamos kartu, jos susiaurino garantiją, todėl neatitiko Pirkimo sąlygų dėl prekių kokybės garantijos. Pagal Deklaraciją 1, yra bato dalys, kurios gali susidėvėti ir kurios negali, ir būtent toms dalims, kurios gali susidėvėti, iš viso netaikoma garantija. Toks garantinių įsipareigojimų apribojimas, kaip teisingai įvertino teismai, neatitinka techninės specifikacijos 1.10 punkto.
- 23.7. Atsakovė teigė, kad Deklaracijoje 1 nurodyta įstatymo garantija, kuri skelbiama gamintojo tinklalapyje. Trečiasis asmuo savo veiklą vykdo Vokietijoje, todėl būtent šios valstybės, o ne Lietuvos, kurioje vykdomas pirkimas ir bus vykdoma viešojo pirkimo sutartis, įstatymo garantijas, tikėtina, užtikrina ir išviešina gamintojas savo tinklalapyje.
- 23.8. Atsakovė nepagrįstai remiasi konfidencialumu kaip priežastimi, dėl kurios neatskleidė Deklaracijos 2 pateikimo fakto, nes, kaip teisingai nurodė teismai, atsakovė, kaip viešųjų pirkimų profesionalė, negalėjo šio dokumento laikyti konfidencialiu, turėjo atskleisti bent jo egzistavimo faktą ir nekonfidencialią dokumento dalį. Tačiau, nors laikydami Deklaraciją 2 konfidencialia, atsakovė ir trečiasis asmuo pateikė ją kartu su triplikais pirmosios instancijos teismui ir neprasė jos pripažinti nevieša informacija. Deklaracija 2, vadovaujantis VPĮ 20 straipsniu, [CK 1.116 straipsniu](#), negalėjo būti pripažinta konfidencialia, nes joje nėra komercinę paslaptį sudarančių elementų, o tik yra pažodžiui perkelti Pirkimo sąlygų reikalavimai.
- 23.9. Pagal naujausią teismų praktiką, netgi esant konfidencialiems dokumentams, perkančiosios organizacijos negali atsakyti pateikti viso dokumento, kai jame yra tik dalis konfidencialių duomenų, o turi pateikti tam tikrų paraškos ar pasiūlymo aspektų santrauką ir jų technines charakteristikas, kad nebūtų galima nustatyti konfidencialios informacijos, pvz., nekonfidencialią dokumentų, turinčių konfidencialios informacijos, versiją (Teisingumo Teismo 2021 m. rugsėjo 7 d. sprendimas byloje *Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras*, C-927/19).
- 23.10. Atsakovė nepagrįstai remiasi racionalaus lėšų panaudojimo tikslu, nes ji negalėjo laimėtoju pripažinti trečiojo asmens, kurio pasiūlymas neatitinka Pirkimo sąlygų, nors tokio pasiūlymo kaina būtų mažesnė, nes kainos mažumą gali lėmti būtent pasiūlymo

netinkamumas, tačiau taip atsakovė nepasiektų savo tikslo įsigyti reikalingas prekes.

Išplėstinė teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

24. Šalių ginčas kilo dėl perkančiosios organizacijos sprendimo trečiąjį asmenį pripažinti Pirkimo laimėtoju. Be pagrindinio šalių nesutarimo dėl trečiojo asmens pasiūlymo (ne)atitikties ginčo Pirkimo sąlygai, kasacinėje byloje nagrinėtini ir kiti ginčo aspektai, susiję su ikiteisminė ginčo stadija, ieškovės tinkamu supažindinimu su trečiojo asmens pasiūlymu, perkančiosios organizacijos teise savo poziciją procese grįsti Deklaracija 2, tikruoju trečiojo asmens pasiūlymo turiniu ir jo apimties nustatymu teismo procese, tiekėjų teise tikslinti neaiškius (dviprasmiškus) pasiūlymų duomenis.
25. Išplėstinė teisėjų kolegija, atsižvelgdama į kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį argumentus, nagrinėjamoje byloje teisės aiškinimo ir taikymo aspektais pasisakys dėl: a) perkančiosios organizacijos teisės teismo procese remtis ikiteisminėje ginčo stadijoje neišviešintu dokumentu; b) tiekėjų pasiūlymo turinio (apimties) nustatymo; c) tiekėjų pasiūlymų turiningojo vertinimo ir jo ribų; d) viešojo pirkimo dalyvių teisės taisyti pasiūlymų trūkumus, atsižvelgiant į tikslintinų duomenų pobūdį; e) trečiojo asmens galinybės (teisės) paaiškinti savo pasiūlymo turinį.

Dėl perkančiosios organizacijos teisės teismo procese remtis ikiteisminėje ginčo stadijoje neišviešintu dokumentu

26. Šalys, *inter alia*, nesutaria dėl to, ar dėl perkančiosios organizacijos ginčijamų veiksmų teisėtumo gali būti sprendžiama, atsižvelgiant į Deklaraciją 2. Šis nesutarimas yra *de jure* (teisinio) ir *de facto* (faktinio) pobūdžio, t. y. šalys laikosi skirtingos pozicijos dėl to, ar perkančioji organizacija prieš ieškovę gali (turi teisę) remtis Deklaracija 2, ypač dėl to, kad ieškovė su šiuo dokumentu nebuvo supažindinta Pirkimo metu, be to, ar apskritai šis dokumentas buvo pateiktas kartu su pasiūlymu. Tik atsakius į klausimą dėl perkančiosios organizacijos teisės procese remtis Deklaracija 2, kils poreikis aiškintis dėl faktinio jos egzistavimo aplinkybių.
27. Dėl perkančiosios organizacijos teisės apskritai remtis Pirkime (ieškovės supažindinimo su trečiojo asmens pasiūlymu procedūrų metu, atsakant į jos pretenziją) neišviešintu dokumentu apeliacinės instancijos teismas atskirai nepasisakė, todėl iš karto sprendė dėl Deklaracijos 2 egzistavimo ir reikšmės. Dėl šių aspektų ieškovė teikia argumentus atsiliepime į kasacinį skundą, o atsakovė kasaciniame skunde dėl to detaliau nepasisako, iš esmės preziumodama savo teisę remtis aptariamu dokumentu.
28. Aptariamas teisės klausimas susijęs su nagrinėjamos bylos ribomis (t. y. su šalių teismui įstatymų nustatyta tvarka suformuluotu ginčo objektu, su jį apibrėžiančiomis aplinkybėmis ir skirtingą jų poziciją pagrindžiančiais argumentais), kurių laikydamasis teismas priima procesinį sprendimą. Viešųjų pirkimų teisinis reguliavimas, ypač dėl ikiteisminės ginčo stadijos, suponuoja tokių bylų ribų nustatymo specifiškumą. Teismui pagal perkančiųjų organizacijų sprendimų peržiūros procedūros imperatyviasias VPI ir CPK nuostatas dėl ginčo (bylos) ribų sprendžia *ex officio*.
29. Atsižvelgiant į tai, nors kasacinis teismas sprendžia tik tokius teisės klausimus, kurie yra tiesiogiai iškelti kasaciniame skunde, o ne atsiliepime į jį (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 17 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-384-916/2019 36 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką), tačiau teismas dėl viešųjų pirkimų bylos ribų gali atskirai pasisakyti bet koku atveju, t. y. nepriklausomai nuo to, ar šalys savo procesiniuose dokumentuose šiuo aspektu teikia argumentus teismui (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. balandžio 26 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-202-969/2022 22 punktą).
30. Pagal kasacinio teismo praktiką privaloma ikiteisminė ginčų sprendimo tvarka, kurios tikslas prieš viešojo pirkimo sutarties sudarymą leisti tiekėjui ir perkančiajai organizacijai išspręsti nesutarimus išvengiant teismo proceso, įtvirtinta ne tik siekiant užtikrinti viešųjų pirkimų procedūrų operatyvumą, sudaryti galimybę tiekėjui ir perkančiajai organizacijai išsiaiškinti tarpusavio pretenzijų pagrįstumą nepradedant teismo proceso, bet ir nustatyti kilusio ginčo ribas (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. lapkričio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-406-378/2018, 38 punktas). Taigi, viešųjų pirkimų ginčo ribas ir šalių pozicijas grindžiančių teisinių argumentų konkrečiomis faktinėmis aplinkybėmis apimtį (ribas) iš esmės lemia suinteresuotų šalių dokumentų turinys ikiteisminėje ginčo nagrinėjimo stadijoje – pretenzijos ir atsakymo į pretenziją turinys (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. sausio 13 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-185-916/2022 45 punktą).
31. CPK 423³ straipsnyje nustatyta, kad ieškinyje negali būti reiškiama reikalavimai, kurie nebuvo keliami tiekėjo arba ekonominės veiklos vykdytojo kreipimesi, pareikštame išankstinio ginčų sprendimo ne teisme tvarka, išskyrus atvejus, kai šių reikalavimų ieškovas negalėjo kelti kreipimosi padavimo metu (nurodyto straipsnio 2 dalis); ieškiniu pagrindas turi sutapti su tiekėjo arba ekonominės veiklos vykdytojo kreipimesi, pareikštame išankstinio ginčų sprendimo ne teisme tvarka, nurodytomis faktinėmis aplinkybėmis, kuriomis buvo grindžiamas tas kreipinasis, išskyrus atvejus, kai šių aplinkybių ieškovas negalėjo nurodyti kreipimosi padavimo metu (to paties straipsnio 3 dalis); keisti pareikšto ieškiniu pagrindą ar dalyką draudžiama, išskyrus atvejus, kai tokio pakeitimo būtinybė iškilo vėliau arba teismas mano, kad tai neužvilkins bylos nagrinėjimo (to paties straipsnio 4 dalis).
32. Nors CPK nuostatose atskirai įtvirtintos nuostatos dėl ieškiniui keliamų reikalavimų ir pirmiau nurodyti ieškovo procesinio elgesio ribojimai, tai *per se* (savaimė) nereiškia, kad atsakovėms – perkančiosioms organizacijoms procese suteikta daugiau teisių (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 9 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-354-378/2018 35 punktą). Tokia teisės aiškinimo taisyklė iš esmės reiškia, kad jei ieškovas (tiekėjas) procese ribojamas pretenzijos turinio atžvilgiu, tai ir atsakovė (perkančioji organizacija) atsiliepime į ieškinį ar triplike negali remtis naujais faktinėmis aplinkybėmis ar teisiniais argumentais, kurie nebuvo tiekėjui nurodyti atsakyme į pretenziją. Dėl to procese teismas neturėtų atsižvelgti į naujus (lyginant su atsakymu į pretenziją) perkančiosios organizacijos nurodomus argumentus, kurie dėl to laikytini išeinančiais už ginčo ribų (žr. pirmiau nurodytos kasacinio teismo nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-185-916/2022 47, 53 punktus).
33. Sutinkant su ieškovės atsiliepime į kasacinį skundą pateiktais argumentais, perkančioji organizacija pagal pirmiau nurodytą teismų praktiką *de jure* turėtų būti ribojama teismui pateikti naujus duomenis ar argumentus, jei jais nesirėmė ikiteisminėje ginčo stadijoje. Kita vertus, dėl viešųjų pirkimų ginčo, ypač susijusio ne su ieškovo pasiūlymo vertinimu, ribų atsižvelgtina į, *inter alia*, viešojo pirkimo laimėtojo interesus bei jo galimybę veiksmingai dalyvauti ikiteisminėje ginčo stadijoje taip, kaip savo teises įgyvendina perkančiosios organizacijos (atsakovės) ir ieškovai. Viešojo pirkimo konkurso laimėtojo, dėl kurio pasiūlymo vertinimo pradėta peržiūros procedūra, teisinė padėtis neturėtų pablogėti (būti pabloginta) tik dėl to, kad pati perkančioji organizacija netinkamai elgėsi ikiteisminėje ginčo stadijoje.
34. Šiuo aspektu kasacinio teismo pažymėta, kad nors perkančiosios organizacijos rėmimasis naujais, atsakyme į pretenziją nenurodytais, argumentais iš esmės yra negalimas, tokiu atveju pats viešojo pirkimo laimėtojas, kurio teisėms ir interesams įtaką turės teismo priimtas sprendimas, turėtų būti suinteresuotas įrodinėti savo pasiūlymo atitiktį konkurso reikalavimams, būti aktyvus ir konkrečiais argumentais bei

įrodymais grįsti savo poziciją. Tokia konkurso laimėtojo teisė nėra ribojama perkančiosios organizacijos atsiliepimo ir pretenziją apimtimi. Kai konkurso laimėtojas iš esmės savo interesus gina pasyviai, jis savo teisių gynimą perduoda (perkelia) perkančiajai organizacijai, kurios, kaip nurodyta pirmiau, teisė teikti naujus argumentus, lyginant su atsakymu ir pretenziją, teismo procese yra ribojama (žr. pirmiau nurodytos kasacinio teismo nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-185-916/2022](#) 52 punktą).

35. Byloje teismų nustatyta ir dėl to nėra ginčo, kad Deklaraciją 2 su tripliku pateikė ne tik atsakovė, bet ir pats trečiasis asmuo. Ši aplinkybė pagal pirmiau nurodytą kasacinio teismo praktiką suponuoja išvadą, jog Deklaracija 2 kaip ginčo šalių atitinkamas pozicijas pagrindžiantis ar paneigiantis įrodymas patenka į nagrinėjamos bylos apimtį. Tai, kad ši dokumentą trečiasis asmuo pateikė ne su atsiliepimu ir ieškinį, o tripliku, pirmiau nurodytos išvados nekeičia, nes civilinio proceso teisiniame reguliavime nenustatyta tokio ribojimo ([CPK 227 straipsnis](#)).
36. Atsižvelgiant į tai, kad pirmosios instancijos teismas 2021 m. rugsėjo 9 d. elektronine rezoliucija trečiojo asmens tripliką priėmė, jo turinys, *inter alia*, priedas, įeina į nagrinėjamos bylos medžiagą, todėl tiek ginčo šalys galėjo remtis Deklaracija 2, tiek teismai – dėl jos spresti. Trečiojo asmens aktyvios procesinės gynybos veiksmams kompensavo netinkamą perkančiosios organizacijos elgesį ikiteisminėje ginčo stadijoje (dėl to taip pat bus pasisakoma plačiau), todėl jai netaikomas šios nutarties 32 ir 33 punktuose pažymėtas ribojimas procese remtis atsakyme ir pretenziją nenurodytais argumentais. Jei perkančioji organizacija ir toliau būtų ribojama savo poziciją grįsti Deklaracija 2, susiklostytų teisiškai ydinga situacija, kai ginčo šalys nepagrįstai negalėtų vienodai naudotis bylos medžiaga.
37. Taip pat pažymėtina, kad perkančiosios organizacijos teisė procese remtis Deklaracija 2 susijusi ne tik su nauju (lyginant su ikiteisimine ginčo stadija) argumentu, bet ir ieškovei nepateiktu, bet teisiškai svarbiu dokumentu. Vis dėlto pagal pirmiau nurodytas teisės aiškinimo taisykles perkančioji organizacija savo poziciją procese gali grįsti įstatymų nustatyta tvarka į bylą trečiojo asmens pateiktu ir teismo priimtu dokumentu (įrodymu). Kita vertus, kaip teisingai ir tai dėmesį atkreipė teismai, atsakovės atsakymo ir ieškovės pretenziją turinys ir vėlesnis šio atsakymo pagrindimas Deklaracijos 2 konfidencialumu yra teisiškai ydingas ir nepagrįstas.
38. Atsakovės atsakymo ir pretenziją pateikimo metu dar nebuvo paskelbti aktualūs Teisingumo Teismo išaiškinimai byloje *Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras*, C-927/19, dėl perkančiosios organizacijų pareigų suderinti informacijos turėtojo teisę į duomenų slaptumą ir jo konkurento teisę į veiksmingą viešojo pirkimo rezultatų kvestionavimą, *inter alia*, reikšmingų duomenų teisėtiems interesams ginti gavimą. Vis dėlto iš atsakymo ir ieškovės pretenziją matyti, kad perkančioji organizacija apie Deklaraciją 2 apskritai neužsiminė, savo ginčijamą sprendimą motyvavo tik Deklaracija 1. Teismo proceso metu atsakovė teikė argumentus dėl Deklaracijos 2 konfidencialaus pobūdžio, be to, triplike ją papildomai įvardijo kaip konfidencialų dokumentą, nurodė, kad Deklaracija 2 teikiama tik teismui, tačiau atskirai neteikė prašymo užtikrinti bylos (ar jos dalies) medžiagos neviešumo, todėl teismas ją persiuntė kitiems byloje dalyvaujantiems asmenims.
39. Trečiasis asmuo procese laikėsi tapačios pozicijos, be to, triplike atskirai nurodė, kad Deklaracijos 2 atžvilgiu nesiekia toliau naudotis pasiūlyme nurodytos konfidencialumo žymos padariniais. Kasacinis teismas išaiškina, kad bet koku atveju su tiekėjo pasiūlymu pateikto dokumento (šiuo atveju Deklaracijos 2) tekstas, kuriuo pažodžiui atkartojama konkreti viešojo pirkimo sąlyga (reikalavimas), *per se* negali būti laikomas slaptu.
40. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad dėl perkančiosios organizacijos veiksmų supažindinant ieškovę su trečiojo asmens pasiūlymu bei nagrinėjant ieškovės pretenziją nebuvo užtikrintas šios tiekėjos teisių gynbos veiksmingumas, *inter alia*, nesuteikiant jai realios galimybės apsispręsti, ar ir kaip ginti savo teises teisme. Vis dėlto tokia išvada *per se* nesuponuoja ginčijamo perkančiosios organizacijos sprendimo neteisėtumo. Pagal kasacinio teismo praktiką teismui nustatčius tiekėjų teisių gynbos veiksmingumo principo pažeidimą, tik dėl to (išskyrus atvejus, kai įstatyme nustatyta priešingai) ginčijamas sprendimas nėra pripažįstamas neteisėtu, bet į tai gali būti atsižvelgiama paskirstant bylinėjimosi išlaidų atlyginimą (žr. pirmiau nurodytos kasacinio teismo nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-354-378/2018](#) 52 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
41. Išplėstinė teisėjų kolegija, apibendrinama šios motyvų dalies argumentus, konstatuoja, kad dėl byloje susiklosčiusių aplinkybių, susijusių su trečiojo asmens veiksmiais procese, perkančioji organizacija, grįsdama savo veiksmų teisėtumą, gali remtis Deklaracijos 2 turiniu, nepriklausomai nuo to, jog atsakovė, neužtikrindama ieškovės teisių gynbos veiksmingumo Pirkimo metu, jos nesupažindino su pirmiau nurodytu dokumentu. Atsižvelgiant į tai, kad Deklaracija 2 patenka į bylos medžiagą, nagrinėjamu atveju, nustatčius šios deklaracijos pateikimo su pasiūlymu faktą, dėl jos sprendina iš esmės kartu su kitais bylos duomenimis.

Dėl tiekėjų pasiūlymo turinio (apimties) nustatymo

42. Vienas iš šalių nesutarimo aspektų yra susijęs su faktine aplinkybe, ar trečiasis asmuo kartu su pasiūlymu pateikė Deklaraciją 2, juolab kad, kaip nurodyta pirmiau, ieškovė Pirkimo procedūrą vykdymo ir ikiteisminio ginčo nagrinėjimo metu su šiuo dokumentu nebuvo supažindinta. Atsakovė kasaciniame skunde ginčija apeliacinės instancijos teismo išvadą, atitinkančią pirmosios instancijos teismo argumentus, kad labiausiai tikėtina, jog Deklaracija 2 kartu su pasiūlymu nebuvo pateikta. Kasacinis teismas atsakovės argumentus dėl netinkamo faktinių aplinkybių nustatymo (įrodymų vertinimo) pripažįsta teisiškai pagrįstais.
43. Apeliacinės instancijos teismo abejonės dėl Deklaracijos 2 pateikimo kartu su pasiūlymu pagrįstos šių aplinkybių vertinimu: a) Deklaracijos 2 parengimo data (2021 m. gegužės 12 d.) yra vėlesnė už Deklaracijos 1 (2021 m. balandžio 8 d.) ir pasiūlymo (2021 m. balandžio 14 d.) parengimo datas; b) Deklaracija 2, priešingai nei Deklaracija 1, su pasiūlymu teikiamų dokumentų sąrašė įvardyta neaiškiai ir neinformatyviai, neapibūdinant dokumento turinio (pavyzdžiui, nurodant „garantijos deklaracija“), o pažymėta kaip „Dokumentas 8“; c) nėra aiškus žymos „Dokumentas 8“ ir su pasiūlymu teikiamų dokumentų eilės numerio „15“ ryšys; d) Deklaracija 2 turėjo būti remiamasi atsakyme ir pretenziją, be to, Deklaracija 2 teismui nebuvo pateikta su atsiliepimu ir ieškinį; e) Deklaracija 2 nelaikytina konfidencialiu dokumentu, juolab kad tokios apsaugos teismo neprašė atsakovė ar trečiasis asmuo.
44. Pagal nuosekliai suformuotą kasacinio teismo praktiką įrodymų vertinimas turi būti grindžiamas įrodymų lygybės principu, laikantis nuostatos, kad visi įrodymai turi vienokią ar kitokią įrodomąją vertę ir kad nė vieno negalima nemotyvuotai atmesti ar laikyti savaesniu, išskyrus įstatyme nurodytas išimtis; vertindamas konkrečioje byloje surinktus faktinius duomenis, teismas privalo vadovautis ir teisingumo, protingumo, sąžiningumo kriterijais ([CPK 3 straipsnio](#) 7 dalis); teismas turi įvertinti ne tik kiekvieno įrodymo įrodomąją reikšmę, bet ir įrodymų visetą, ir tik iš įrodymų visumos daryti išvadas apie tam tikrą įrodinėjimo dalykų konkrečioje byloje esančių faktų buvimą ar nebuvimą; išvados dėl įrodinėjimo dalyko įrodytinumo turi būti logiškai pagrįstos byloje surinktais duomenimis; teismas gali konstatuoti tam tikros aplinkybės buvimą ar nebuvimą, kai tokie išvada padaryti pakanka byloje esančių įrodymų; įrodymų pakankamumas byloje reiškia, kad jie tarpusavyje neprieštarauja vieni kitiems ir jų visuma leidžia padaryti pagrįstą išvadą apie įrodinėjamų faktinių aplinkybių buvimą (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. kovo 23 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-64-421/2022 55 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
45. Be to, pagal šią praktiką reikalavimas vertinti įrodymus, vadovaujantis vidiniu įsitikinimu, yra teismo nepriklausomumo principo išraiška, nes nurodymai teismui, kaip vertinti vieną ar kitą įrodymą, neleistini. Dėl to atvejai, kai šalies nurodytos aplinkybės, argumentai nepripažįstami įrodytais, savaime neleidžia daryti išvados, kad bylos nagrinėjimo metu teisme buvo padaryta [CPK](#) 176, 185 straipsnių pažeidimų (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. rugsėjo 16 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-371-701/2021](#) 38 punktą). Bet kokios informacijos įrodomąją vertę nustato teismas pagal savo vidinį įsitikinimą, pagrįstą visapusišku ir objektyviu aplinkybių, kurios buvo įrodinėjamos proceso metu, išnagrinėjimu, vadovaudamasis įstatymais; faktą galima pripažinti įrodytu, jeigu byloje esančių įrodymų, kuriuos

visapusiškai įvertino teismas, pagrindu susiformuoja teismo įsitikinimas, kad faktas buvo; civiliniame procese nereikalaujama nustatyti objektyviąją tiesą, t. y. teismo įsitikinimas dėl faktinių aplinkybių, sudarančių bylos nagrinėjimo (ginčo) dalyką, egzistavimo ar neegzistavimo neturi būti absoliutus (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gruodžio 16 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-344-701/2020 47 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).

46. Išplėstinė teisėjų kolegija konstatuoja, kad ginčijami apeliacinės instancijos teismo argumentai iš esmės atitinka pirmiau nurodytą teismų praktiką dėl įrodymų vertinimo procese, jų patikimumo ir pakankamumo. Šios praktikos buvo laikomasi ir ankstesnėje apeliacinės instancijos teismo viešųjų pirkimų ginčų praktikoje, sprendžiant dėl pasiūlymų turinio (žr., pvz., Lietuvos apeliacinio teismo 2019 m. gegužės 30 d. sprendimo civilinėje byloje Nr. e2A-822-302/2019 35, 37 punktus). Kita vertus, atkreiptinas dėmesys į tai, kad tokia apeliacinės instancijos teismo pozicija iš esmės nepagrįsta pateikiama pirmenybė netiesioginiams įrodymams. Išplėstinė teisėjų kolegija nusprendžia plėtoti naują teismų praktiką šioje srityje.
47. Kasacinis teismas konstatuoja, kad pirmiau nurodytos taisyklės (vidinis teismo įsitikinimas, įrodymų viseto vertinimas, atskirų įrodymų tarpusavio ryšys, išvados, pagrįstos bendraisiais principais ir logikos dėsniais, įrodinėjimo standartas ir pan.) kaip esminės įrodymų vertinimo nuostatos yra aktualios sprendžiant bet kokius ginčus, *inter alia*, viešųjų pirkimų bylas, kuriose, be kita ko, gali kilti poreikis nustatyti aplinkybes, susijusias su pasiūlymo turiniu ir jo pateikimo momentu. Vis dėlto, atsižvelgiant į viešųjų pirkimų procedūrų vykdymo techninius aspektus, teismai pirmiausia turėtų įvertinti galimybę išreikšauti ir vertinti tiesioginius įrodymus, kurių pagrindu būtų galima patikimai nustatyti tam tikro pasiūlymo pateikimo faktines aplinkybes.
48. *Paprastai* (išskyrus VPĮ įtvirtintas išimtis) tiekėjai pasiūlymus pateikia, atšaukia, bendrauja su perkančiosiomis organizacijomis ir pan. Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje (VPĮ 22 straipsnio 1 dalis), o šie duomenys (taip pat bet kokie veiksmai) sistemoje yra užfiksuojami ir patikrinami (taip pat VPĮ 22 straipsnio 9, 10 dalys). Dėl to būtent CVP IS esanti informacija kaip įrodymas, naudojamas civiliniame procese, pasižymi didžiausiu reikšmingumu ir patikimumu. VPĮ 4 priede įtvirtinti CVP IS (ar panašių sistemų) veikimo reikalavimai, kurie suponuoja šių technologinių priemonių išskirtines ypatybes, *inter alia*, galimybę nustatyti pasiūlymų pateikimo laiką ir datą bei užtikrinti, kad iki nustatyto termino niekas negalėtų susipažinti su atitinkamais duomenimis, be to, galimybę tiksliai nustatyti tokių reikalavimų pažeidimus.
49. Įstatymų leidėjas VPĮ atskirai įtvirtino, kad informacinės sistemos turi veikti taip, kad *tik įgalioti asmenys* (Viešųjų pirkimų taisyklė; VPĮ 95 straipsnio 1 dalies 10 punktas) galėtų nustatyti arba keisti prieigos prie gautų duomenų datas, taip pat jiems būtų prieinama visa sistemoje esanti informacija, jie galėtų suteikti tokią prieigą prie sistemoje esančių duomenų (įstatymo 4 priedo 3–5 punktai). Atkreiptinas dėmesys į tai, kad atsakovė ir trečiasis asmuo teismams procese ne tik pateikė Deklaraciją 2, nurodė jos pateikimo aplinkybes, bet ir nurodė duomenis iš CVP IS apie Pirkimo laimėtojo pasiūlymo pateikimą ir kartu su pasiūlymu pateikiamų dokumentų sąrašą, atskirų dokumentų pavadinimus, jų sukūrimo CVP IS laiką, elektroninės laikmenos dydį ir pan. Vis dėlto teismai nesuteikė didesnės įrodomosios reikšmės CVP IS informacijai, papildomai netyrė ir nesiaiškino trečiojo asmens pasiūlymo pateikimo aplinkybių ir turinio.
50. Iš CPK XXI^l skyriuje, reglamentuojančiame viešųjų pirkimų bylų nagrinėjimo ypatumus, įtvirtintų normų matyti, kad įstatymų leidėjas dėl viešųjų pirkimų visuomeninio pobūdžio svarbos, *inter alia*, siekdamas proceso operatyvumo, įtvirtino specifines proceso normas ir teismams nustatė aktyvų vaidmenį sprendžiant tiekėjų ir perkančiųjų organizacijų ginčus dėl pastarųjų sprendimų, priimtų vykdant viešojo pirkimo procedūras (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. kovo 22 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-63-381/2022 39–41 punktus ir juose nurodytą kasacinio teismo praktiką). CPK 423^a straipsnio nuostatose, *inter alia*, įtvirtinta, kad teismas turi teisę savo iniciatyva rinkti įrodymus, kuriais šalys nesiremia, jeigu, jo nuomone, tai yra būtina siekiant teisingai išspręsti bylą.
51. Atsižvelgiant į dėl viešųjų pirkimų reikšmės įtvirtintas tokias teismų galias procese, darytina išvada, kad jie, esant poreikiui, galėtų (turėtų) kreiptis į Viešųjų pirkimų taisyklę jos prašydami ne tik pateikti išvadą dėl tam tikrų ginčo aspektų (CPK 49 straipsnio 3 dalis), bet ir suteikti konkrečius CVP IS duomenis, *inter alia*, apie atitinkamo pasiūlymo pateikimo laiką ir datą, informaciją, ar pasiūlymas buvo keistas (pateiktas iš naujo), kas jį žūrėjo, koks šio pasiūlymo turinys ir pan. Jei Viešųjų pirkimų taisyklė dėl objektyvių priežasčių negalėtų suteikti prašomos informacijos, būtų nustatyti CVP IS gedimai ar CVP IS įstatymų nustatyta tvarka būtų buvęs nenaudojama, įrodymų vertinimas galėtų būti atliekamas pagal šios nutarties 44, 45 punktuose nurodytą teismų praktiką.
52. Apeliacinės instancijos teismo iškeltos abejonės dėl trečiojo asmens pasiūlymo turinio ir Deklaracijos 2 pateikimo momento nebuvo tinkamai pagrįstos, atsižvelgiant į, kaip nurodyta pirmiau, atsakovės teismui teiktus CVP IS duomenų išrašus bei šios elektroninės tiekėjų ir perkančiųjų organizacijų bendravimo sistemos veikimo pobūdį ir patikimumą. Perkančiosios organizacijos netinkamas ieškovės supažindinimas su Deklaracija 2 negali suponuoti išvados apie jos pateikimo momentą, kai šią aplinkybę tiksliausiai ir patikimiausiai būtų galima nustatyti pagal CVP IS duomenis. Bylą nagrinėjusiems teismams nepasinaudojus šios nutarties 51 punkte nurodyta galimybe gauti pirminę informaciją iš CVP IS, kitos teismų nurodytos trečiojo asmens pasiūlymo pateikimo aplinkybės (šios nutarties 43 punktas) nesudaro pagrindo spręsti, kad Deklaracija 2 iš tiesų nebuvo pateikta kartu su kitais pasiūlymo dokumentais.

Dėl tiekėjų pasiūlymų turiningojo vertinimo ir jo ribų

53. Kaip nurodyta pirmiau, pagrindinis šalių nesutarimo objektas yra susijęs su trečiojo asmens pasiūlymo vertinimu. Šalys nesutaria, ar vien Deklaracija 1, ar kartu su Deklaracija 2, t. y. jas vertinant drauge, suponuoja trečiojo asmens pasiūlymo atitikti ginčo Pirkimo sąlygas. Kasacinis teismas sutinka su teismų išvada, kad, atskirai vertinant Deklaracijos 1 tekstą (šios nutarties 3 punktas), net ir atsižvelgiant į trečiojo asmens paaiškinimus procese (jo pozicija Pirkime nebuvo išdėstyta, nes atsakovė neprašė jo pasiaiškinti) dėl to, kokia buvo jo valia išduodant šią daiktų kokybės garantiją ir koks tikrasis jos turinys, trečiojo asmens pasiūlymas neatitinka ginčo Pirkimo sąlygos, todėl teismų motyvų nebekartoja.
54. Skundžiamame procesiniame sprendime konstatuota, kad pagal atsakovės ir trečiojo asmens argumentus procese nėra pagrindo turiningai įvertinti abiejų deklaracijų kartu taip, kad būtų nustatyta trečiojo asmens pasiūlymo atitiktis ginčo Pirkimo sąlygai. Teismas, be kita ko, nurodė, kad tarp Deklaracijos 1 ir Deklaracijos 2 yra prieštaravimas – pirmąją deklaraciją susiaurintos suteikiamos kokybės ribos, todėl būtent Deklaracija 1 yra labiau tikrąją valią atspindintis dokumentas, be to, nustatyti prieštaravimai negali būti pašalinti pagal turiningojo vertinimo principą.
55. Išplėstinė teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas iš esmės teisingai pritaikė pasiūlymų turiningojo vertinimo principą, vertindamas, kad Deklaracijos 1 ir Deklaracijos 2 koegzistavimas, atsižvelgiant į šių dokumentų tarpusavio prieštaravimus, neleidžia iš karto, be papildomų paaiškinimų ar patikslinimų, nustatyti trečiojo asmens pasiūlymo atitiktis ginčo Pirkimo sąlygai. Trečiojo asmens pasiūlymo trūkumai nebuvo išimtinai formalus pobūdžio, todėl atmetami kaip teisiskai nepagrįsti atsakovės kasacinio skundo argumentai dėl netinkamo turiningojo ir sisteminio pasiūlymų vertinimo ir viešųjų pirkimų principų taikymo.
56. VPĮ ir kituose teisės aktuose įtvirtinti reikalavimai tiek perkančiosioms organizacijoms, tiek tiekėjams yra nustatyti ne tam, kad kaip savitiksles būtų atliktos formalios pirkimo procedūros, kuriose perkančiųjų organizacijų ir tiekėjo veiksmai atitiktų teisės normas ar atitinkamas pirkimo sąlygas (pvz., dokumento formos reikalavimus), o siekiant viešųjų pirkimų tikslo, išplaukiančio iš VPĮ 17 straipsnio ir viešųjų pirkimų regulavimo; viešųjų pirkimų teisinių santykių formalizavimas svarbus tiek, kiek tai padeda siekti viešųjų pirkimų tikslų ir nepažeidžia viešųjų pirkimų principų; tiekėjų veiksmų ir perkančiųjų organizacijų sprendimų turiningasis vertinimas, atsižvelgiant į viešųjų pirkimų principus ir tikslus,

turi viršenybę prieš formalumus (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. lapkričio 16 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-369-916/2017 47 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką). Turiningojo vertinimo principas ypač aktualus sprendžiant, ar perkančioji organizacija pagrįstai atmetė tiekėjo pasiūlymą dėl jame aptiktų trūkumų ar netikslumų, t. y. ar tinkamai sprendė dėl tiekėjo pasiūlymo turinio ir formos pusiausvyros (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 19 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-468-469/2018 68, 70 punktus ir juose nurodytą kasacinio teismo praktiką).

57. Viešojo pirkimo dalyvių veiksmų ir perkančiosios organizacijos sprendimų turiningasis vertinimas, atsižvelgiant į viešųjų pirkimų principus ir tikslus, turinčius viršenybę prieš formalumus, turi ribas; teismai, nustatę tiekėjo pasiūlymo trūkumų, negali konstatuoti jo atitikties pirkimo sąlygoms, jei kitos aplinkybės neleidžia nustatyti tikrojo jų turinio, kurį būtų galima įvertinti pagal VPI normas ir tikslus (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. spalio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-495/2013 ir joje nurodyta kasacinio teismo praktika). Tiekėjo pasiūlymo nustatyto trūkumo turiningasis vertinimas iš esmės reiškia ne tiekėjo įvertos klaidos ignoravimą, o pasiūlymo turinio atitikties (kai tai tiekėjo yra pagrindžiama) iškeltiems reikalavimams nustatymą, nepriklausomai nuo to, kad pasiūlymas neatitinka atitinkamų formos kriterijų (pavyzdžiui, reikalaujama informacija nurodyta, tačiau ne toje pasiūlymo dalyje, kaip buvo nustatyta). Tokiu būdu ir atsiskleidžia turinio viršenybės prieš formą principas (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. gegužės 12 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-256-381/2021](#) 32 punktą).
58. Kasacinio teismo pripažįstama, kad turiningąjį pasiūlymo vertinimo metodą atitinka tokie perkančiųjų organizacijų ir (ar) teismų veiksmai, kai dėl tiekėjo pasiūlymo atitikties sprendžiama atsižvelgiant į su pasiūlymu pateiktų dokumentų visumą, neapsiribojant kurio nors iš pateiktų dokumentų vertinimu ir (ar) nesuteikiant neproporcingos reikšmės kuriam nors iš jų (žr. pirmiau nurodytos kasacinio teismo 2021 m. gegužės 12 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-256-381/2021](#) 34 punktą). Nors iš tiesų pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai, kaip nurodyta pirmiau, tikrosios trečiojo asmens valios turinį nustatė daugiausia vertindami Deklaraciją 1, vis dėlto, jei Deklaracija 2 iš tiesų buvo pateikta kartu su pasiūlymu, neginčytinas šių dokumentų prieštaravimas, neleidžiantis iš karto spręsti dėl pasiūlymo atitikties Pirkimo sąlygoms.
59. Kasacinio teismo konstatuota, kad paprastai duomenų nesutaptis skirtingose pasiūlymo dalyse (dokumentuose) negali būti kvalifikuojama kaip formali, nesukelianti tikrojo turinio nustatymo problemų; dokumento turinio neaiškumas ar vidinis prieštaravimas negali būti pašalintas turininguoju (sisteminu) aiškinimu, jei vidutinis atitinkamos srities subjektas objektyviai negali suprasti tikrojo jo turinio arba įvairūs subjektai jį aiškina skirtingai; viešųjų pirkimų pagrindinių principų reikalavimų neatitiktų situacija, kai perkančioji organizacija pripažintų pasiūlymą tinkamu, kai įvertinus skirtingus prie tiekėjo pasiūlymo pridėtus dokumentus, negalima padaryti vienareikšmės išvados apie tiekėjo pasiūlymo tikrąjį turinį (žr., pvz., pirmiau nurodytos kasacinio teismo 2021 m. gegužės 12 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-256-381/2021](#) 35–37 punktus ir juose nurodytą kasacinio teismo praktiką).
60. Vis dėlto atkreiptinas dėmesys į tai, kad dokumentų turiningasis vertinimas ir tiekėjų galimybė tikslinti pasiūlymus nėra visiškai tapačios teisinės kategorijos, jos aktualios skirtingose situacijose. Turiningasis pasiūlymų vertinimas pirmiausia aktualus tuomet, kai iškyla poreikis spręsti dėl pasiūlymų atitikties, t. y. ar formalus jo trūkumas leidžia nustatyti tikrąjį jo turinį. Jei konkrečiu atveju konstatuojama, kad nustatytas trūkumas jo neįstaičius neleidžia nustatyti pasiūlymo atitikties viešojo pirkimo sąlygoms, t. y. susiduriama su turiningojo vertinimo ribomis, turi būti sprendžiama dėl galimybės tiekėjui pagal VPI nustatytą trūkumą pašalinti (žr. pirmiau nurodytos kasacinio teismo nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-256-381/2021](#) 27 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką). Darytina išvada, kad tais atvejais, kai pagal turiningojo vertinimo principą negalima nustatyti pasiūlymo turinio ir jo atitikties iškeltiems reikalavimams, tai *per se* nereiškia, jog toks pasiūlymas yra atmestinas kaip netaisytinas.
61. Nagrinėjamu atveju turiningojo pasiūlymų vertinimo principo ribos be papildomų trečiojo asmens paaiškinimų negali lemti šio tiekėjo pasiūlymo atitikties Pirkimo sąlygoms nustatymo, todėl perkančioji organizacija pagal savo veiksmus Pirkime negali pagrįsti ginčijamo sprendimo teisėtumo. Vis dėlto toks vertinimas *per se* nereiškia, kad trečiojo asmens pasiūlymas yra netinkamas, juolab kad Pirkimo metu iš jo nebuvo pareikalauta jokių paaiškinimų dėl Deklaracijos 1 ir Deklaracijos 2 tarpusavio santykio ir jų bendro vertinimo. Atsižvelgiant į tai, teisiškai reikšmingi ir teismų iš esmės vertintini trečiojo asmens procese pateikti paaiškinimai dėl jo pasiūlymo turinio, jo pateikimo aplinkybių ir pan. Kasacinio teismo konstatuota, kad teismui pripažinus, jog perkančioji organizacija netinkamai atliko atitinkamą jai pagal VPI tenkančią pareigą, šios pareigos vykdymas pagal VPI nepradingsta, todėl neteisėtas viešojo pirkimo laimėtojo išrinkimas nereiškia galutinės išvados apie jo pasiūlymo ydingumą (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 20 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-7-359-469/2018](#) 74.1, 75, 79, 80 punktus ir juose nurodytą kasacinio teismo praktiką).

Dėl viešojo pirkimo dalyvių teisės taisyti pasiūlymų trūkumus, atsižvelgiant į tikslintinų duomenų pobūdį

62. Pažymėtina, kad esminis apeliacinės instancijos teismo argumentas, dėl kurio trečiajam asmeniui nepripažinta teisė tikslinti savo pasiūlymą, atsižvelgiant į tarpusavyje prieštaringas daikto kokybės garantijas (Deklaraciją 1 ir Deklaraciją 2), pagrįstas nacionalinėje teismų praktikoje suformuota atskira teisine kategorija – *pasiūlymu siaurąja prasme*. Primintina, kad nacionalinėje teismų praktikoje, pradėtoje formuoti pagal iki 2017 m. liepos 1 d. galiojusį (buv. red.) viešųjų pirkimų reguliavimą, sąvoka „pasiūlymas“ skirstoma į dvi kategorijas, t. y. *pasiūlymą plačiąja prasme* ir *pasiūlymą siaurąja prasme*.
63. *Pasiūlymo plačiąja prasme* sąvoka suprantama kaip tiekėjo perkančiajai organizacijai pateikiamų dokumentų visuma. Ši sąvoka iš esmės skirta skirtumui tarp pasiūlymą sudarančių duomenų visumos ir jos dalies („siaurosios“ dalies) pabrėžti, pirmiausia atsižvelgiant į galimą perkančiosios organizacijos sprendimą atmesti pasiūlymą. Iš esmės nesvarbu, dėl kokių priežasčių su tiekėju negali būti sudaromas viešojo pirkimo sandoris (dėl jo nepajėgumo, netinkamos kainos ar pirkimo objekto), tačiau perkančioji organizacija atmeta visą pasiūlymą (*plačiąja prasme*). Tokia prasmė aiškiai matyti, pavyzdžiui, iš buv. red. VPI 32 straipsnio 6 dalies ir 39 straipsnio 2 dalies 1 punkto (pasiūlymo atmetimas dėl kvalifikacijos; toliau kitos pasiūlymo dalys nevertinamos). Be to, pasiūlymo plačiąja prasme koncepcija aktuali ir sprendžiant dėl pasiūlymo turiningojo vertinimo, kai atitinkamą perkančiosios organizacijos iškeltą reikalavimą atitiktį galima nustatyti, atsižvelgiant į jai pateiktų dokumentų visumą, *inter alia*, pasinaudojus tiekėjams įstatymo suteikta teise paaiškinti netikslią ar neišsamią informaciją nekeičiant pasiūlymo esmės (buv. red. VPI 39 straipsnio 1 dalis) (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. birželio 20 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-333/2014](#)).
64. *Pasiūlymas siaurąja prasme* iš esmės reiškia tą pasiūlymo dalį, kuria tiekėjas siūlo viešojo pirkimo sutarties objektą, nurodo jo savybes, kainą, sutarties vykdymo aplinkybes ir pan. (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gegužės 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-126/2010). Taigi akivaizdu, kad *pasiūlymo siaurąja prasme* kategorija siekta išskirti tik tam tikrą dalį pasiūlymo. Ši dalis iš esmės (nors yra platesnės apimties, nes apima ir įrodymus, kad pasiūlymas tinkamas, t. y. atitinka išankstines sąlygas) reiškia ofertą [CK 6.167 straipsnio](#) prasme, t. y. pasiūlymą sudaryti sutartį, jeigu šis pasiūlymas pakankamai apibūdintas ir išreiškia siūlytojo ketinimą būti sutarties saistomam ir įsipareigojančiam pasiūlymo priėmimo atveju.
65. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad konkrečių pasiūlymo dalių išskyrimo ir kategorizavimo reikšmė teismų praktikoje atskleista aiškinant ir taikant atitinkamas VPI normas dėl tiekėjų teisės tikslinti konkrečius pasiūlymo trūkumus. Ligšiolinė nacionalinė teismų praktika šiuo aspektu buvo nuosekliai plėtojama skirtingų viešojo pirkimo procedūrų – *reikalavimų tiekėjų kvalifikacijai ir pasiūlymui siaurąja prasme* nustatymo ir atitikties vertinimo – atitikties vertinimo; šis atskyrimas buvo grindžiamas skirtingų VPI nuostatų aiškinimu ir taikymu bei dėl to netapačiu viešųjų pirkimų santykių šalims suteikiamų teisių ir jų pareigų turiniu; sąvokos „pasiūlymas“ išskyrimu į atskirą kategoriją (*pasiūlymą siaurąja prasme*) siekta atskirti skirtingus reikalavimus, su reikalavimais susijusias procedūras bei iš jų kylančias tiekėjų ir perkančiųjų organizacijų teises ir

pareigas (žr. pirmiau nurodytą kasacinio teismo nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-333/2014](#)).

66. Pirmiau nurodytas reikalavimų ir pirkimo procedūrų išskyrimas lėmė teismų praktiką, pagal kurią viešųjų pirkimų dalyviai galėjo daug laisviau tikslinti tiekėjų kvalifikacijos duomenis nei informaciją, susijusią su pirkimo objektu, jo techninėmis savybėmis, siūloma kaina, sutartiniais įsipareigojimais ir pan. Iš esmės skirtinga tiekėjų ir perkančiųjų organizacijų teisių ir pareigų pusiausvyra, atsižvelgiant į poreikį tikslinti kvalifikacijos duomenis ar informaciją apie pirkimo objektą (arba sutarties vykdymo aspektus), buvo pagrįsta nacionaliniu ir ES viešųjų pirkimų reguliavimu, jo aiškinimo praktika bei iš dalies Teisingumo Teismo jurisprudencijos taikymu.
67. Pirmą, priešingai nei pagal dabartinį reguliavimą (VPĮ 45 straipsnio 3 dalis, 55 straipsnio 9 dalis), buv. red. VPĮ 32 straipsnio 5 dalies ir 39 straipsnio 1 dalies nuostatos buvo suformuluotos kaip labiau savarankiškos, atskirai reguliuojančios skirtingas pasiūlymo tikslinimo situacijas. Atsižvelgiant į tai, kasacinio teismo konstatuota, kad kvalifikacijos duomenų tikslinimas pagal buv. red. VPĮ 32 straipsnio 5 dalį nekvalifikuotinas kaip pasiūlymo esmės keitimas buv. red. VPĮ 39 straipsnio 1 dalies prasme (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gegužės 9 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-231/2011](#)).
68. Antra, tiekėjų kvalifikacija iš kitų pasiūlymo duomenų išskirta ir platesnė tiekėjų teisė tikslinti su ja susijusius duomenis pagrįsta jurisprudencijos išaiškinimais, kad tiekėjų pajėgumas yra objektyvi kategorija, žyminti praecities ir dabarties aplinkybes, jis arba yra, arba jo nėra (žr. pirmiau nurodytos kasacinio teismo nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-384-916/2019 53 punktą). Atsižvelgiant į tai, tik kvalifikaciją pagrindžiančio dokumento nepateikimas nepaneigia kvalifikacijos kaip tam tikro juridinio fakto ar aplinkybių buvimo, jei jie iš tiesų egzistuoja. Dėl to nepriklausomai nuo to, kiek ir kokius, kokio turinio ir apimties dokumentus, pagrindžiančius tiekėjo kvalifikaciją, konkurso dalyvis pateikė, perkančioji organizacija pagal buv. red. VPĮ 32 straipsnio 5 dalį privalo pareikalauti iš dalyvio paaiškinti ar patikslinti duomenis apie kvalifikaciją, jei ji ketina atmesti tokio tiekėjo pasiūlymą arba tokį tiekėją pripažinti laimėtoju VPĮ 39 straipsnio 8 dalies prasme (žr., pvz., pirmiau nurodytą kasacinio teismo nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-231/2011](#)).
69. Pažymėtina, kad duomenims, susijusiems su pirkimo objektu, jo techninėmis charakteristikomis ir sutarties vykdymu, teismų praktikoje nebuvo suteiktas *objektyvios kategorijos* pobūdis, nors tam tikrais atvejais *pasiūlymo siaurąja prasme* atitikties vertinimas ir būtų grindžiamas praecityje įvykusiomis aplinkybėmis ir tai liudijančiais dokumentais (pavyzdžiui, atlikto laboratorinio tyrimo išvada, prekės sertifikatas ir pan.).
70. Kasacinio teismo šiuo aspektu konstatuota, kad tiek iš teisinio reguliavimo, tiek iš jį aiškinančios teismų praktikos dėl *pasiūlymo siaurąja prasme* vertinimo matyti, jog tiekėjo deklaruojamų ir įrodinjamų techninių savybių neatitiktis viešųjų pirkimų sąlygoms neretai reiškia neatitiktį *de jure*, o ne *de facto*, nebent perkančioji organizacija reikalautų pateikti prekių pavyzdžius, atlikti bandymus, demonstraciją ar pan.; net jei tiekėjo siūlomos (naudojamos) prekės ar produktai iš tiesų yra tinkami ir iš esmės tenkintų pirkėjo nustatytus reikalavimus, tačiau tiekėjas nepateikia tai pagrindžiančių dokumentų ar šie turi trūkumų, jo pasiūlymas *siaurąja prasme* negali būti pripažintas atitinkančiu viešojo pirkimo sąlygas (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. birželio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-234-469/2018, 37 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).
71. Trečia, atsižvelgiant į tai, duomenis, susijusius su *pasiūlymu siaurąja prasme*, tiekėjai galėjo tikslinti itin ribotai. Kasacinio teismo šiuo aspektu konstatuota, kad situacija, kai tiekėjui gali būti leidžiama paaiškinti atitinkamus neaiškius *pasiūlymo siaurąja prasme* elementus, yra daugiau išimtinio pobūdžio, tokie trūkumai turi būti redakcinio pobūdžio, objektyviai nustatytini ir paprastai ištaisyti; svarbiau yra trūkumo turinys ir jį taisančio paaiškinimo (patikslinimo) naujoji pasiūlymo išraiška, o ne būdas ir forma, kaip nustatyta neatitiktis buvo paaiškinta ar pataisyta (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gruodžio 11 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-654-378/2015).
72. Vėlesnėje kasacinio teismo praktikoje pirmiau nurodyti teisės aiškinimai buvo plėtojami tiekėjų teisių didinimo aspektu, nurodant, kad akivaizdu, jog VPĮ 55 straipsnio 9 dalis neskirta išimtinai gramatinėms (lingvistinėms) ar panašaus pobūdžio mažareikšmėms tiekėjų pasiūlymų atitikties vertinimo atžvilgiu klaidoms taisyti (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. lapkričio 11 d. nutarties sujungtose civilinėse bylose [Nr. e3K-3-272-378/2020](#) 69 punktą). Vis dėlto atkreiptinas dėmesys į tai, kad šie ir kiti tiekėjų teises plečiantys išaiškinimai pateikti sprendžiant labai specifinį ginčą dėl galimo klaidos, susijusios su neprivalomo ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijaus taikymu, taisymo ir neaiškaus pasiūlymo vertinimo. Bet kokių atveju lišliolinė nacionalinė teismų praktika liko iš esmės nepakitusi.
73. Ketvirta, ES teisiniame reguliavime iki Europos Parlamento ir Tarybos 2014 m. vasario 26 d. direktyvos 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB, (toliau – Direktyva 2014/24/*inter alia*, jos 56 straipsnio 3 dalies) perkėlimo į nacionalines teisės sistemas iš esmės nebuvo įtvirtintos konkrečios normos, kurios pagrindu būtų galima spręsti dėl tiekėjų galimybės ar ribojimo tikslinti su trūkumais pateiktus pasiūlymus. Atsižvelgiant į tai, Teisingumo Teismas savo praktika šioje srityje plėtojo aiškindamas bendrąsias teisės normas, ypač viešųjų pirkimų principus. Jo pažymėta, kad Europos Parlamento ir Tarybos 2004 m. kovo 31 d. direktyvoje 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo nėra jokių nuostatų, kuriose būtų nurodyta, kaip turi elgtis perkančioji organizacija, per riboto konkurso procedūrą nustačiusi, kad kandidato pasiūlymas yra neaiškus ar neatitinka techninių specifikacijų; tačiau šios direktyvos 2 straipsniu konkrečiai nedraudžiama išimtiniais atvejais taisyti ar pildyti atskirus pasiūlymo duomenis dėl to, kad akivaizdžiai būtinas paprastas jų paaiškinimas, arba siekiant ištaisyti akivaizdžias redakcinio pobūdžio klaidas, jei dėl šio pakeitimo faktiškai nepateikiamas naujas pasiūlymas (žr., pvz., Teisingumo Teismo 2012 m. kovo 29 d. sprendimą byloje *SAG ELV Slovensko*, C-599/10).
74. Penka, kasacinio teismo praktikoje nacionalinė jurisprudencija buvo vertinama kaip atitinkanti pirmiau nurodytus Teisingumo Teismo išaiškinimus, juolab kad jo sprendimas byloje *Slovensko* priimtas dėl tiekėjo galimybės tikslinti duomenis apie pirkimo objekto technines charakteristikas. Be to, papildomai atkreiptinas dėmesys į tai, kad Teisingumo Teismo praktikoje taip pat pateikta išaiškinimų, kurie iš esmės atitinka pirmiau nurodytą kvalifikacijos kaip objektyvios kategorijos koncepciją. Jo konstatuota, kad perkančioji organizacija gali prašyti atskirais atvejais pataisyti ar papildyti tokioje paraiškoje pateiktus duomenis, jei toks prašymas susijęs su dokumentais ar duomenimis, kaip antai paskelbtos balanso ataskaitos, kurie yra ankstesni nei diena, kai baigėsi paraiškų dalyvauti konkurse pateikimo terminas, ir tai galima objektyviai patikrinti (žr. Teisingumo Teismo 2013 m. spalio 10 d. sprendimą byloje *Manova*, C-336/12).
75. Apibendrinant pažymėtina, kad VPĮ reguliaviną aiškinančioje lišliolinėje teismų praktikoje buvo įtvirtinta aiški atskirų pasiūlymo dalių tikslinimo (aiškinimo) atveju atskirtis, pagrįsta konkrečių duomenų kvalifikavimo kaip reikalavimų tiekėjams ar pirkimo objektui modelių, pagal šią praktiką tiekėjai pasiūlyme esančią informaciją apie pirkimo objektą ir sutartinius įsipareigojimus galėjo taisyti labai ribotai. Būtent taikydamas šią nacionalinę jurisprudenciją apeliacinės instancijos teismas ir priėmė ginčijamą procesinį sprendimą.
76. Kasacinis teismas šioje nutartyje atskirai nesprendė, ar apeliacinės instancijos teismas pagrįstai pritaikė nacionalinę jurisprudenciją. Kita vertus, išplėstinė teisėjų kolegija atskirai atkreipia dėmesį į naujausius Teisingumo Teismo išaiškinimus šioje srityje, kurie suponuoja poreikį iš dalies keisti nurodytą praktiką.
77. Teisingumo Teismas pirmiau nurodytame Didžiosios kolegijos sprendime byloje *Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras*, C-927/19, *ex officio* išaiškino, kad perkančiosios organizacijos teisės leisti konkurso laimėtoju vėliau *papildyti* arba *paaiškinti* savo pradinį pasiūlymą apimtis priklauso nuo to, ar laikomasi Direktyvos 2014/24 56 straipsnio 3 dalies nuostatų, visų pirma atsižvelgiant į vienodo požiūrio principo reikalavimus, o ne nuo to, ar reikalavimai kvalifikuotini kaip atrankos kriterijai (kvalifikacijos sąlygos), kaip techninės specifikacijos ar kaip sutarties įvykdymo sąlygos.
78. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad lišliolinėje nacionalinėje teismų praktikoje suformuota *pasiūlymo siaurąja prasme* koncepcija (skirtingų pasiūlymų tikslinimo modelių taikymo prasme) prarado prasmę ir toliau nebetaikytina. Šiuo aspektu atkreiptinas dėmesys į tai, kad paties apeliacinės instancijos teismo vėlesnėje už ginčijamą procesinį sprendimą praktikoje pažymimi pirmiau nurodyti naujausi Teisingumo

Teismo išaiškinimai ir pateiktas jų vertinimas (žr., pvz., Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. balandžio 14 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e2A-617-790/2022](#) 42 punktą), tačiau dėl teismų kompetencijos padalijimo teismų instancinėje sistemoje nepakeisti anksčiau suformuluoti kasacinio teismo precedentai.

79. Šiuo aspektu pažymėtina, kad pagal kasacinio teismo praktiką, kai dėl atitinkamo Europos Sąjungos teisės klausimo pasisakoma privalomai taikytiname Teisingumo Teismo teisės akte, kasacinio teismo praktika gali būti plėtojama netaikant precedentų keitimo taisyklių reinterpretuojant ankstesnę jurisprudenciją (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. birželio 27 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-317-469/2018 51 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką). Vis dėlto išplėstinė teisėjų kolegija nagrinėjamu atveju nusprendžia, kad, atsižvelgiant į pirmiau nurodytą nacionalinę jurisprudenciją, jos gausumą ir nuoseklumą, taip pat siekiant teisinio aiškumo, yra pagrindas atskirai konstatuoti, jog ankstesnė kasacinio teismo praktika keistina nustatant, kad tiekėjų ir perkančiųjų organizacijų teisės ir pareigos pasiūlymų tikslinimo srityje pagal VPI savaime nepriklauso tik nuo to, kokius konkrečius duomenis kyla poreikis paaiškinti, patikslinti ar pataisyti.
80. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad tokia Teisingumo Teismo išaiškinimų, pateiktų sprendime byloje *Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras*, C-927/19, reikšmė nacionalinei viešųjų pirkimų praktikai, be kita ko, atspindi ir įstatymų leidybos iniciatyvos teisę turinčio kompetentingo subjekto – Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos – pateiktuose VPI pakeitimo ir papildymo pasiūlyimuose (prieiga per internetą <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/b5c9cf60dccc611ecb1b39d276e924a5d?positionInSearchResults=2&searchModelUUID=092d638e-2f05-4cea-93d4-4e490765f5e0>). Juose, *inter alia*, siūloma įtvirtinti sutrumpintą VPI 45 straipsnio 3 dalies versiją, paliekant bendrąjį teisės tikslinti, nepažeidžiant viešųjų pirkimų principų, pasiūlymus reguliavimą, ir apskritai atsisakyti VPI 55 straipsnio 9 dalies nuostatos. Kita vertus, tiek nagrinėjamos bylos atveju, tiek sprendžiant kitus panašaus pobūdžio ginčus kyla poreikis reinterpretuoti galiojantį (dar nepakeistą) viešųjų pirkimų teisinių reguliavimą – 45 straipsnio 3 dalį ir 55 straipsnio 9 dalį.
81. VPI 45 straipsnio 3 dalyje, *inter alia*, įtvirtinta, kad jeigu dalyvis pateikė netikslus, neišsamius ar klaidingus dokumentus ar duomenis apie atitiktį pirkimo dokumentų reikalavimams arba šių dokumentų ar duomenų trūksta, perkančioji organizacija privalo nepažeisdama lygiateisiškumo ir skaidrumo principų prašyti kandidatą ar dalyvį šiuos dokumentus ar duomenis patikslinti, papildyti arba paaiškinti per jos nustatytą protingą terminą. Reikalavimai šios normos prasme apibrėžti kaip reikalavimai tiekėjams. VPI 55 straipsnio 9 dalyje, *inter alia*, nurodyta, kad, vadovaudamasi šio įstatymo 45 straipsnio 3 dalimi, perkančioji organizacija gali prašyti dalyvių patikslinti, papildyti arba paaiškinti savo pasiūlymus, tačiau ji negali prašyti, siūlyti arba leisti pakeisti pasiūlymo, pateikto atviro ar riboto konkurso metu, ar galutinio pasiūlymo, pateikto konkurencinio dialogo, skelbiamų derybų, neskelbiamų derybų ar inovacijų partnerystės metu, esmės – pakeisti kainą arba padaryti kitų pakeitimų, dėl kurių pirkimo dokumentų reikalavimų neatitinkantis pasiūlymas taptų atitinkantis pirkimo dokumentų reikalavimus.
82. Išplėstinė teisėjų kolegija vertina, kad pirmiau nurodytos nacionalinio reguliavimo normos pagal jų teksto išraišką nėra tarpusavyje akivaizdžiai prieštaringos (nors ligi šiol ir buvo taikomos skirtingai), juolab kad jų taikymą, be kita ko, lemia ir viešųjų pirkimų principai. Be to, pažymėtina, kad nacionalinis reguliavimas iš esmės atitinka ES teisę ir Teisingumo Teismo išaiškinimus, todėl nėra pagrindo dėl ES teisės viršenybės principo netaikyti tam tikrų nacionalinių nuostatų (šiuo aspektu žr. Teisingumo Teismo 1978 m. kovo 9 d. sprendimą byloje *Simmenthal*, 106/77).
83. Kita vertus, VPI nuostatos turėtų būti aiškinamos ir taikomos pagal pirmiau nurodytus Teisingumo Teismo jurisprudencijoje pateiktus Direktyvos 2014/24 56 straipsnio 3 dalies ir kitų nuostatų teisės aiškinimus. Nacionaliniai teismai bet koku atveju turi užtikrinti ES direktyvų netiesioginį veikimą, t. y. nacionalinės teisės aiškinimą pagal Europos Sąjungos teisės akte įtvirtintus tikslus, siekiant jame užsibrėžto rezultato, aspektu (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. balandžio 5 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-155/2011](#)).
84. Konstatuotina, kad ES teisiniame reguliavime ir jį aiškinančioje Teisingumo Teismo praktikoje taikant vienodą pasiūlymų tikslinimo modelį, nepriklausomai nuo taisytinės informacijos (duomenų) pobūdžio, nacionalinis reguliavimas aiškinamas tokiu būdu, jog tiekėjams nepripažįstama mažesnė pasiūlymo tikslinimo apimtis tik todėl, kad poreikis paaiškinti ar papildyti duomenis susijęs su pirkimo objekto techninėmis savybėmis ar teisiniais reikalavimais. Atsižvelgiant į tai, nagrinėjamoje byloje sprendžina, ar trečiasis asmuo galėjo pagal procese pateiktus paaiškinimus patikslinti teismų nustatytą pasiūlymo trūkumą.
85. Išplėstinė teisėjų kolegija, remdamasi šioje nutartyje išdėstytais argumentais ir teismų praktikos precedentais bei vadovaudamasi [CPK](#) 361 straipsnio 4 dalies 2 punktu, formuluoja tokias teisės aiškinimo taisykles:
- jei be atitinkamų viešojo pirkimo dalyvio paaiškinimų, papildymų ar patikslinimų perkančioji organizacija negali nustatyti gauto pasiūlymo tikrojo turinio ir jo atitikties iškeltiems reikalavimams, ji turi spręsti dėl šio tiekėjo teisės (galimybės) nustatytus trūkumus ištaisyti (pašalinti) įstatymo nustatyta tvarka;
 - tiekėjų teisė (galimybė) patikslinti (paaiškinti) pasiūlymų trūkumus reguliuojama kartu taikomomis VPI 45 straipsnio 3 dalies ir 55 straipsnio 9 dalies nuostatomis;
 - tokia ūkio subjekto teisė nesiejama su nustatyto trūkumo pobūdžiu (rūšimi), tačiau pasiūlymo patikslinimas ar paaiškinimas negali lemti viešųjų pirkimų principų pažeidimo.

Dėl trečiojo asmens teisės (galimybės) paaiškinti savo pasiūlymo turinį

86. Apeliacinės instancijos teismas, *inter alia*, konstatavo, kad net ir tuo atveju, jei Deklaracija 2 buvo iš tiesų pateikta su pasiūlymu, tai *per se* nelemė trečiojo asmens pasiūlymo atitikties ginčo Pirkimo sąlygai, kadangi vis tiek reikėtų vertinti ir Deklaraciją 1, kuria, kaip nurodyta pirmiau, suteikta garantija neatitinka Pirkimo reikalavimų; be to, pažymėjo, kad trečiasis asmuo bet koku atveju negalėtų paaiškinti pirmiau nurodyto dokumentų turinio prieštaravimo, nes tai suponuotų pasiūlymo esmės keitimą. Išplėstinė teisėjų kolegija pirmiau nurodytus apeliacinės instancijos teismo argumentus pripažįsta kaip nepakankamai motyvuotus, iš dalies neatitinkančius Teisingumo Teismo praktikos.
87. Dėl tiekėjų pasiūlymų tikslinimo galimybės pažymėtina aktuali Teisingumo Teismo jurisprudencija, apžvelgta pirmiau nurodytame sprendime byloje *Klaipėdos regiono atliekų centras*, C-927/19, kurią jis taiko ir priėmęs Direktyvos 2014/24 56 straipsnio 3 dalį. Nedraudžiama išimtiniais atvejais paaiškinti ar papildyti atskirus pasiūlymo duomenis dėl to, kad akivaizdžiai būtinas paprastas jų paaiškinimas, arba siekiant ištaisyti akivaizdžias redakcinio pobūdžio klaidas, jei dėl šio pakeitimo faktiškai nepateikiamas naujas pasiūlymas; perkančiosios organizacijos dalyviui adresuotas prašymas pateikti reikalaujamus pareiškimus ir dokumentus iš principo gali būti skirtas tik jo pasiūlymui paaiškinti arba akivaizdžiai šio pasiūlymo klaidai ištaisyti ir tik tiek, kiek pradinio pasiūlymo papildymas arba pataisymas nelemia esminio pasiūlymo pakeitimo; pataisyti pradinį pasiūlymą tam, kad būtų ištaisytos akivaizdžios korektūros klaidos, galima tik išimtiniais atvejais ir tik jei šis pakeitimas faktiškai nelemia naujo pasiūlymo; įgyvendindamos turimą diskreciją dėl teisės prašyti kandidatų paaiškinti savo pasiūlymus, perkančiosios organizacijos turi traktuoti kandidatus vienodai ir sąžiningai, todėl pasibaigus pasiūlymų atrankos procedūrai ir atsižvelgiant į jos rezultatą paaiškinimo prašymas negali pasirodyti esąs nepagrįstai palankus ar nepalankus kandidatui ar kandidatams, kuriems jis adresuotas (žr. taip pat žr. pirmiau nurodytos kasacinio teismo nutarties sujungtose civilinėse bylose [Nr. e3K-3-272-378/2020](#) 65–67 punktus ir juose nurodytą Teisingumo Teismo praktiką).
88. Kaip yra pažymėjęs kasacinis teismas, iš tiesų įstatyme ir teismų praktikoje nėra pateiktos aiškos sąvokų „redakcinio pobūdžio klaida“ ar

„paprastas paaiškinimas“ apibrėžties; pirmiau nurodytų sąvokų apibrėžties nepateikta ir Teisingumo Teismo praktikoje; vis dėlto iš Teisingumo Teismo praktikos šioje srityje *de minimis* (bent jau) galima daryti dvejopo pobūdžio apibendrinimus: *pirma*, prašymas paaiškinti pasiūlymą negali būti skirtas ištaisyti situacijai, kai nepateikta dokumento ar informacijos, kurių reikalauja pagal pirkimo dokumentus, nes perkančioji organizacija turi griežtai laikytis savo pačios nustatytų kriterijų; *antra*, tam tikrais atvejais atitinkamus pasiūlymo trūkumus galima šalinti, taisant ar pildant pasiūlymą ar atskirus jo duomenis, kiek tai nelemia naujo pasiūlymo pateikimo; vadinasi, tiek naujų duomenų pateikimas, tiek pateiktų pakeitimais nėra absoliučiai neleistini, svarbiausia, kad nebūtų atlikta esminio pasiūlymo pakeitimo (*de jure* nepateikta nauja oferta) (žr. pirmiau nurodytos kasacinio teismo nutarties sujungtose civilinėse bylose [Nr. e3K-3-272-378/2020](#) 69–71 punktus ir juose nurodytą Teisingumo Teismo praktiką).

89. Pirmasis tiekėjų pasiūlymų tikslinimo teisėtumo vertinimo kriterijus yra absoliutaus pobūdžio ir privalo būti visuomet taikomas (kaip nurodyta pirmiau, neatsižvelgiant į tikslintinų duomenų pobūdį), jei pirkimo sąlygose įtvirtintas toks pasiūlymų atmetimo pagrindas. Atsižvelgiant į tai, tiek perkančiosios organizacijos viešojo pirkimo procedūrų metu, tiek teismai procese pirmiausia turi nustatyti, ar viešojo pirkimo sąlygose nebuvo įtvirtintos nuostatos, kad konkretaus dokumento nepateikimas lemia viso pasiūlymo atmetimą. Tik nustatčius, kad tokio pasiūlymo atmetimo pagrindo atitinkamo trūkstamo dokumento atžvilgiu nėra nustatyta, sprendžia, ar atskiro (papildomo) dokumento pateikimas, ar jau esamų duomenų patikslinimas *de jure* nelemia naujo pasiūlymo pateikimo situacijos.
90. Antrojo pasiūlymų tikslinimo teisėtumo vertinimo (*de jure* naujo pasiūlymo pateikimo) kriterijaus taikymas priklauso nuo įvairių reikšmingų konkretaus atvejo aplinkybių, jų visumos vertinimo, *a fortiori* (ypač) nustatyto trūkumo turinio (pobūdžio). Išplėstinės teisėjų kolegijos vertinimu, bendrai taikant galiojančios redakcijos VPI 45 straipsnio 3 dalies ir 55 straipsnio 9 dalies nuostatas turi būti nustatyta, ar pasiūlyme nurodyta informacija (pateiktų duomenų visuma) akivaizdžiai suponuoja jo neatitiktį iškeltiems reikalavimams, ar ji tiesiog be papildomų tiekėjo paaiškinimų ar patikslinimų nepakankama šiai atitikčiai nustatyti.
91. Išplėstinė teisėjų kolegija kaip teisiskai nepagrįstą vertina apeliacinės instancijos teismo išvadą, kad trečiasis asmuo jokių būdu negalėjo paaiškinti savo pasiūlymo, atsižvelgiant į Deklaracijos 1 ir Deklaracijos 2 turinio prieštarumą. Šiuo aspektu atkreiptinas dėmesys į tam tikras apeliacinės instancijos teismo motyvavimo klaidas.
92. *Pirma*, byloje nėra ginčo dėl to, kad tam tikros apimties dokumentai, kurių pagrindu buvo įrodinėjama atitiktis ginčo Pirkimo sąlygai, buvo pateikti kartu su pasiūlymu. Nors šalys nesutaria, ar Deklaracija 2 buvo pateikta su pasiūlymu, vis dėlto bet kokių atvejų Deklaracijos 1 pateikimas suponuoja išvadą, kad nagrinėjamu atveju nesusiklostė trūkstamo dokumento situacija, kuri būtų ypač reikšminga, jei pagal Pirkimo sąlygas tiekėjų pasiūlymų atmetimo pagrindas būtų susietas su tam tikro dokumento nepateikimu (šios nutarties 88, 89 punktai).
93. Kaip jau buvo pažymėta šios nutarties 53 punkte, Deklaracijos 1 turinys akivaizdžiai neatitinka ginčo Pirkimo sąlygos, todėl trečiojo asmens paaiškinimai dėl jos turinio (jei su pasiūlymu tik ji viena būtų buvusi pateikta) galėtų suponuoti naujo pasiūlymo pateikimo grėsmę (dėl to kasacinis teismas nesprendžia iš esmės). Vis dėlto nagrinėjamu atveju nėra pagrindo spresti, kad trečiojo asmens pasiūlymas turėjo būti atmestas tik dėl to, kad nepateikta prekių kokybės garantija. Atsižvelgiant į tai, nagrinėjamoje byloje sprendžina dėl to, ar, jei su pasiūlymu iš tiesų buvo pateikta Deklaracija 2, bendras dviejų prekių kokybės garantijų vertinimas kartu su trečiojo asmens paaiškinimais procese leidžia nustatyti šio tiekėjo pasiūlymo atitiktį Pirkimo sąlygoms; jei būtų nustatyta, kad Deklaracija 2 su pasiūlymu nebuvo pateikta, turėtų būti vertinama, ar trečiojo asmens procese pateiktas naujas dokumentas nesuponuoja *de jure* naujo pasiūlymo.
94. *Antra*, byloje iš esmės nėra ginčo, kad Deklaracija 2 atitinka ginčo Pirkimo sąlygą. Taigi šiuo dokumentu patvirtinama pasiūlymo atitiktis iškeltiems reikalavimams. Atsižvelgiant į tai, jei Deklaracija 2 iš tiesų buvo pateikta kartu su pasiūlymu, jos egzistavimas ir vertinimas neleidžia konstatuoti *de jure* naujo pasiūlymo pateikimo situacijos. Tai, kad dėl dviejų prekių kokybės garantijų turinio prieštaravimų trečiajam asmeniui Pirkimo metu ir (ar) procese kilo poreikis pateikti paaiškinimus (primintina, kad perkančioji organizacija, priimdama ginčijamą sprendimą, atskirai į trečiąjį asmenį nesikreipė), *per se* nereiškia, kad dėl to pateikiamas *de jure* naujas pasiūlymas.
95. Ieškovės ir apeliacinės instancijos teismo vertinimu, būtent Deklaracijų 1 ir 2 priešara neleidžia trečiajam asmeniui teisėtai paaiškinti, patikslinti savo pasiūlymo, nes jam reikėtų atsisakyti Deklaracijos 1. Kasacinis teismas nagrinėjamoje byloje nepasisako, kaip konkrečiai trečiasis asmuo galėjo patikslinti savo pasiūlymą, t. y. ar paaiškinti dviejų kokybės garantijų koegzistavimą, nurodyti jų bendrą turinį, *inter alia*, atsisakydamas Deklaracijos 1. Vis dėlto pažymėtina, kad jei, kaip nurodyta pirmiau, naujų duomenų pateikimas papildant esamus nėra absoliučiai neleistinas, esamų duomenų atsisakymas taip pat tam tikrais atvejais galėtų būti leidžiamas.
96. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Teisingumo Teismas pačių perkančiųjų organizacijų teisę tikslinti viešojo pirkimo duomenis savo praktikoje, *inter alia*, aiškino tiekėjų teisės tikslinti savo pasiūlymus kontekste. Teisingumo Teismas 2017 m. balandžio 5 d. sprendime byloje *Borta*, C-298/15, pagal analogiją taikė išaiškinimus, pateiktus pirmiau nurodytame sprendime *Slovensko* (C-599/10), dėl tiekėjų teisės tikslinti neiškius pasiūlymus. Nors *Borta* byloje sprendžiama klausimai dėl viešojo pirkimo sąlygų pakeitimo nebuvo susiję su prieštarų reikalavimų patikslinimu, tačiau, kelis kartus keitusi pirkimo sąlygas, perkančioji organizacija taip *de jure* atsisakė senosios jų versijos, nors ir ne dėl vidinio jų prieštaravimo. Vadinasi, apeliacinės instancijos teismo nurodytas argumentas nagrinėjamu atveju nėra teisiskai reikšmingas.
97. Kita vertus, kasacinio teismo praktikoje buvo sprendžiama dėl situacijų, kai perkančioji organizacija tikslino prieštaravimus viešojo pirkimo duomenis (tarpusavyje susijusių žinaraščių kiekius), o jos veiksmai pripažinti neteisėtais ne dėl to, kad du skirtingi matmenys negalėjo būti patikslinti atsisakant vieno iš jų, o dėl to, kad ji galiausiai tokių veiksmų neatliko ir tiekėjo pasiūlymas buvo atmestas pagal konkrečiai neišaiškintas pirkimo sąlygas (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 7 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-17-690/2019](#) 26, 27, 33, 41 punktus).
98. Taigi, jei perkančioji organizacija turi teisę panaikinti pirkimo sąlygų prieštaravimą, šia teise, nepažeisdami šios nutarties 88 punkte nurodytų kriterijų, turėtų galėti pasinaudoti ir tiekėjai. Nagrinėjamu atveju, jei Deklaracija 2 iš tiesų buvo pateikta kartu su trečiojo asmens pasiūlymu, šio turinio vertinimas leidžia daryti išvadą ne dėl akivaizdžios pasiūlymo neatitikties ginčo Pirkimo sąlygai, o dėl pasiūlymo duomenų prieštaravimo, o pastarąjį trečiajam asmeniui turėjo būti leista ištaisyti.

Dėl bylos procesinės baigties ir bylinėjimosi išlaidų

99. Remdamasi pirmiau nurodytų argumentų visuma, išplėstinė teisėjų kolegija konstatuoja, kad skundžiamas apeliacinės instancijos teismo sprendimas naikinamas ir byla perduodama šiam teismui nagrinėti iš naujo ([CPK 359 straipsnio](#) 1 dalies 5 punktas). Pakartotina byla nagrinėsiantis teismas turėtų pagal šioje nutartyje nurodytas įrodymų vertinimo taisykles, aktualias nustatant pasiūlymų turinį ir pateikimo momentą, patikimai panaikinti prieštaravimus tarp ginčo šalių teiktų argumentų šiuo aspektu, t. y. nustatyti, ar Deklaracija 2 iš tiesų buvo pateikta kartu su pasiūlymu.
100. Jei būtų nustatyta, kad Deklaracija 2 iš tiesų buvo pateikta kartu su pasiūlymu, būtų pakartotinai nagrinėsiantis teismas pagal šioje nutartyje nurodytą tiekėjų pasiūlymų tikslinimo reguliavimą ir jį aiškinančią reikšmingą teismų praktiką turėtų iš naujo spresti dėl trečiojo asmens teisės paaiškinti Deklaracijų 1 ir 2 prieštarumą. Teismas, be kita ko, turėtų įvertinti, ar trečiojo asmens procese pateikti argumentai yra pakankami, kad būtų nustatyta pasiūlymo atitiktis ginčo Pirkimo sąlygai.
101. Dėl kitų kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį argumentų kaip teisiskai nereikšmingų šalių ginčui spresti išplėstinė teisėjų kolegija nepasisako.

102. Pagal [CPK 93 straipsnio](#) 1 dalį šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies. Kasaciniam teismui nusprendus bylos dalį grąžinti pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, bylos šalių turėtų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimas paliktinas spręsti pirmosios instancijos teismui atsizvelgiant į galutinį bylos išnagrinėjimo rezultatą ([CPK 93 straipsnis](#)).
103. Kasaciniame teisme nepatirta išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu.
104. Kaip nurodyta pirmiau, atsakovė pažeidė ieškovės teisių gynbos veiksmingumą. Kasacinis teismas yra ne kartą pažymėjęs, kad, nustatęs veiksmingumo principo pažeidimą, teismas į šią aplinkybę gali atsizvelgti, *inter alia*, paskirstydamas tarp šalių jų patirtas bylinėjimosi išlaidas (žr. pirmiau nurodytą kasacinio teismo nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-324/2013](#) ir joje nurodytą kasacinio teismo praktiką). Ši praktika koreliuoja su [CPK](#) 93 straipsnio 4 dalimi, kurioje nurodyta, kad teismas gali nukrypti nuo bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių, atsizvelgdamas į tai, ar šalių procesinis elgesys buvo tinkamas, ir įvertindamas priežastis, dėl kurių susidarė bylinėjimosi išlaidos.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinė teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu ir 362 straipsniu,

n u t a r i a :

Panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. gruodžio 13 d. nutartį ir bylą grąžinti nagrinėti iš naujo Lietuvos apeliaciniam teismui.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Goda Ambrasaitė-Balynienė

Grażina Davidonienė

Andžej Maciejewski

Sigita Rudėnaitė

Gediminas Sagatys

Egidija Tamošiūnienė

Dalia Vasarienė